

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Școala doctorală de Științe Socio –Umane



TEZĂ DE DOCTORAT

Rezumat

PANAIT CERNA – PERSPECTIVE TEMATICE ȘI VIZIUNE MONOGRAFICĂ

Doctorand,

Valentina – Luminița CARP (TANASACIUC)

Președinte, Prof. univ. dr. Eugenia-Simona ANTOFI,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Conducător științific, Prof. univ.dr. habil. Nicoleta IFRIM,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Referenți științifici, Prof. univ.dr. Vasile SPIRIDON
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău
Prof. univ. dr. habil. Aliona GRATI
Universitatea de Stat din Moldova, Republica
Moldova
Conf. univ. dr. Iuliana-Petronela BARNA
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Seria U 2: Filologie – Română nr. 38

GALAȚI
2024

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul fundamental ȘTIINȚE INGINEREȘTI

Seria I 1: **Biotehnologii**

Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**

Seria I 3: **Inginerie electrică**

Seria I 4: **Inginerie industrială**

Seria I 5: **Ingineria materialelor**

Seria I 6: **Inginerie mecanică**

Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**

Seria I 8: **Ingineria sistemelor**

Seria I 9: **Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE ECONOMICE

Seria E 1: **Economie**

Seria E 2: **Management**

Seria E 3: **Marketing**

Seia SSEF: **Știința sportului și educației fizice**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE UMANISTE

Seria U 1: **Filologie- Engleză**

Seria U 2: **Filologie – Română**

Seria U 3: **Istorie**

Seria U 4: **Filologie – Franceză**

Domeniul fundamental MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII

Seria C: **Chimie**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE BIOMEDICALE

Seria M: **Medicină**

Seria F: **Farmacie**

Cuvinte cheie: Panait Cerna, poet minor, avântean, epigonism, post-romantism, cvasi-symbolism, liric, eseist, teoretician, poezie de concepție, optimism, iubire, durere, umanitarism

Într-o perioadă dominată de epigonism, Panait Cerna, fire sensibilă ce a nutrit compasiune și înțelegere pentru cei asupriți și exploatați, a reușit să găsească accente originale, adecvate, exprimând în creația sa lirică sentimente sincere în raport cu marile probleme ale existenței umane, cu atitudinea proprie în viață, cu ipostazele societății timpului său, căutând să descifreze cauzele frământărilor sociale și valorice de la intersecția celor două secole. Creația literară a poetului dobrogean Panait Cerna a fost supusă de-a lungul timpului analizei critice, generând reinterpretări estetice, uneori contradictorii. Deși având o tematică restrânsă, lirica lui Panait Cerna este purtătoare unui mesaj pozitiv, deoarece codul poetic folosit de tânărul autor este al unui intelectual venit din rândul oamenilor de la sat, care, deși nu a reușit să se ridice la înălțimea unei noi concepții asupra lumii, a rămas devotat unor sentimente înălțătoare: aspirația spre un ideal de perfecțiune a omului, speranța în existența unei societăți dominate de dreptate socială, dragostea nealterată față de țară și dorința de înfăptuire a idealurilor naționale necompromise.

Teza de doctorat *Panait Cerna – perspective tematice și viziune monografică* valorifică un areal bibliografic generos¹, cu accent pe articolele din reviste și periodice care au avut ca subiect de analiză viața și opera lui Panait Cerna, dar și pe documente autentice conservate de Muzeul Național al Literaturii Române, la Secția Patrimoniu, în Colecția Panait Cerna. Atenția se va concentra asupra creației literare a poetului dobrogean, în special pe două din cele trei dimensiuni pe care le-a abordat Panait Cerna (liric și eseistic), corpusul masiv al corespondenței autorului fiind invocat tangențial, drept argument legitimizator al sensurilor pe care le va surprinde actualul demers. Teza va cuprinde și referiri la schițele dramatice realizate cu intenția de a reda cât mai fidel complexitatea actului creator al acestui om de litere. Coordonata dominantă ușor de identificat în lirica lui Panait Cerna este optimismul, un optimism care are ca sursă înțelegerea profundă a vieții derulate pe cele două planuri: planul individual și planul social. Pe plan individual, pentru Cerna viața se traduce ca o permanentă depășire a momentului de îndoială sufletească, iar pe plan social ca o luptă imuabilă pentru atingerea dreptății și demnității umane. Demersul de cercetare pornește de la ipoteza că întregul univers literar a poetului Panait Cerna poate fi analizat din perspectiva unor noi modalități de abordare, diferite sau complementare față

¹ Aproximativ 100 de articole cercetate din publicații care au apărut în perioada 1913 – 2023.

de cele practicate până în prezent. Critica literară consacrată și abordările multiple stilistice, tematice și socioculturale sunt instrumente esențiale în înțelegerea operei unui autor precum Panait Cerna. În cuprinsul lucrării se propune analiza relevanței diverselor structuri ale imaginarului în discursul literar al lui Panait Cerna, urmărind drept scop diversificarea și nuanțarea, completarea și structurarea inventarului exegetic pe marginea creației literare a poetului.

Aducerea în prim plan a unor date biografice mai puțin cunoscute, precum și analiza din perspectivă tematică multiplă a imaginarului poetic vor reprezenta direcția specifică spre care este îndreptată această cercetare. Inventarierea principiilor teoretice directoare în crearea universului liric din *Die Gedankelyric* și din cele două studii despre Faust, respectiv Eminescu cuprinse în capitolul al doilea, analiza literară aplicată, în mod practic, în ultimul capitol al lucrării, unde s-au cercetat temele dominante care pot fi identificate în lirica lui Panait Cerna, precum și trecerea în revistă a proiectelor dramatice – toate vor avea la bază relectura critică a textelor acestui tânăr scriitor. În opera lirică a poetului, există o varietate de imagini și simboluri recurente, dar semnificative pentru diferite contexte ale actului creator al lui Panait Cerna. Câteva dintre aceste elemente repetitive au fost extrase și analizate prioritar: iubirea, zborul, lumina, mitul, socialul și au permis abordarea operei lui Panait Cerna dintr-o perspectivă integratoare, atât în contextul epocii în care s-a afirmat, la bază stând instrumentarul critic disponibil până la momentul prezent, cât și o necesară corelare a operei cu detalii biografice ale autorului, prezentate de cei care l-au cunoscut, cercetarea având la bază instrumentarul critic disponibil până la momentul prezent. Un imbold pentru abordarea temei propuse a venit și din partea unor intelectuali din Tulcea, care consideră că nici la momentul de față Panait Cerna nu este beneficiarul unei identificări corecte a locului său în istoria literaturii române și care îndeamnă să se păstreze vie imaginea postumă a poetului și să se evidențieze conținutul valoros, progresiv, militant al creației sale.

Panait Cerna, deși este considerat un scriitor minor, este un autor care își reflectă și consolidează modelele și opțiunile literare asumate. El contribuie la crearea unei perspective personale și simbolice de lectură, într-o manieră care aduce un omagiu sau o interpretare personalizată a scriiturii marilor scriitori. Prin creația sa, Cerna aduce contribuții semnificative și oferă perspective unice pentru lirica promovată posteminescian. De aceea, el poate avea un impact subtil, dar profund asupra peisajului literar și poate influența cititorii și criticii prin prisma abordării lor creative sau a interpretării personale a operelor literare majore. Un asemenea autor

ca Panait Cerna poate fi considerat ca având o perspectivă originală și profundă în reflectarea și interpretarea operelor marilor scriitori, chiar dacă nu a avut un impact major asupra publicului sau criticii literare. Cerna reușește să reflecte și să consolideze modelele literare ale marilor scriitori români și universali precum Goethe, Baudelaire, Lenau, Byron, Hugo, François Coppée oferind o perspectivă personalizată, asemănătoare unei oglinzi simbolice sintetizatoare. Panait Cerna, în literatura română, a fost recunoscut pentru abordarea sa poetică introspectivă, punând accent pe aspectele simple și autentice ale vieții. Înțelegerea acestui scriitor minor poate dezvălui perspective și interpretări inedite asupra opțiunilor literare și temelor folosite de marii scriitori. Această abordare comparativă evidențiază nu doar contribuțiile acestui scriitor considerat minor, ci și modul în care el aduce o perspectivă proaspătă asupra operei marilor scriitori și a canonului literar în general.

Obiectivele generale ale lucrării vor urmări în primul rând abordările și determinările liricii lui Panait Cerna față de curentele și tendințele literare ale epocii, iar pe de altă parte vor viza funcționalitatea imaginarului poetic al lui Panait Cerna. Mecanismele eseistice în textualizarea imaginilor în poezia lui Panait Cerna pot fi esențiale pentru înțelegerea și interpretarea conținutului său poetic. Eseul în sine este un gen literar flexibil, care permite autorului să exploreze, să argumenteze și să ofere perspective diferite asupra subiectului abordat. Pe lângă acestea, în corpul lucrării se vor analiza structurile compoziționale cu intenția de a reliefa raportul dintre sensibilitatea poetului și imaginarea refrenului la nivel perceptibil de către receptor. Aceste mecanisme eseistice pot fi utile pentru a aduce claritate și profunzime în înțelegerea și interpretarea conținutului poetic, contribuind astfel la explorarea și dezvoltarea semnificației operei lui Panait Cerna în literatura română. Explorarea fondului intim de conceptualizare, gândire și exprimare a poetului Panait Cerna în plan evolutiv poate aduce o înțelegere mai profundă a transformărilor și a dezvoltării sale ca scriitor de-a lungul timpului, de la poezia scrisă în timpul anilor de liceu până la cea scrisă în ultimii ani de viață. Intenția expresă este realizarea unui demers analitic bazat pe teoriile recente în studiul imaginarului în ansamblul său, imaginar care, în cazul tânărului poet dobrogean, se construiește pe diferite structuri specifice ale schemelor lirice.

Elementele de noutate ale prezentei lucrări de cercetare vor consta în asocierea studiului discursului poetic propriu-zis cu abordările imaginarului erotic, religios, filosofic și social, în raport cu teoriile asupra genului liric, prin propunerea unei analize în baza principiului valorizant

de abordare a unei opere literare contextualizate la curente literare din literatura română în perioada 1897 – 1913. De asemenea, evidențierea crezului artistic și a personalității creatoare a lui Panait Cerna poate genera o noutate considerabilă în cercetarea sa literară. Această direcție de cercetare aduce în prim-plan aspecte mai intime și mai profunde ale operei și vieții sale, contribuind astfel la o înțelegere cuprinzătoare a impactului său în literatura română, mai ales că, începând cu poezia erotică, Panait Cerna stabilește o legătură organică între „idee și intuiția poetică” astfel încât „ideea poetică este un întreg, unic și ireductibil.”² Cele 37 de poezii cuprinse în volumul apărut în 1910, la care se adaugă alte 26 de poezii publicate antum în periodice și alte 23 de poezii postume, vor fi interpretate din prisma personalității poetice a lui Panait Cerna și a momentului de încheiere a unei etape clare a liricii românești de la 1900, când se pregătea tranziția înspre noua paradigmă modernistă.

Cu un temperament de gânditor, cu o serioasă pregătire filosofică, Panait Cerna a fost atras de la începutul carierei sale poetice de poezia filosofică, poezia de idei, „poezia de concepție”³, poezia meditativă. Chiar și în poeziile în care nu tratează o temă filosofică se întrevede structura abstractă a procesului de creație, de natură conceptuală, Cerna fiind, în esență, un poet cognitiv. În perioada culturală în care se afirmă, scriitorul se diferențiază de ceilalți creatori prin exploatarea unor teme de anvergură legate de marile probleme asupra vieții și umanității, „prin tendința de obiectivare lirică și prin factura întinsă a poeziilor, cu dimensiuni câte odată apropiate de poemă.”⁴ De aceea, se propune prin cercetarea poeziei lui Cerna să se demonstreze că lirica pe care o abordează este mai mult o rezultată a vibrațiilor gândirii sale decât un ecou al sensibilității pure, ceea ce se traduce în cazul său ca drept formă caracteristică de discursivitate, de retorism explicativ. Această perspectivă de analiză va arăta că poezia lui Cerna este mai mult orientată către exprimarea gândurilor și a ideilor sale într-un mod analitic și rațional decât spre transpunerea directă a unor emoții sau a unei sensibilități pure, structurându-se astfel o viziune profundă asupra modului în care poetul construiește și transmite mesajele sale prin intermediul versurilor sale. În comparație cu alți poeți români, pentru care imagismul este

² Panait Cerna, *Lirica de idei. Disertație în vederea obținerii titlului de doctor la Facultatea de Filosofie a Universității Leipzig*, traducere și cuvânt înainte de Marin Găiseanu, Editura Univers, București, 1974, p. 27.

³ În cuprinsul tezei, termenul „poezie de concepție” este folosit în sensul definit de către E. Lovinescu în capitolul *Poezia de concepție. P. Cerna – Istoria literaturii române contemporane*, Editura Minerva, București, 1981.

⁴ Constantin Orăscu, art. *Comemorarea lui Panait Cerna*, în revista *Țara Noastră*, Anul 11, nr. 466/ 26.11.1933, p. 2, de https://adt.arcanum.com/ro/view/TaraNoastra_1933_11/?query=%C5%A2ara+Noastr%C4%83%E2%80%9D%2C+Anul+11%2C+nr.+466%2F+26.11.1933&pg=85&layout=s, consultat în data de 18 iulie 2023.

concret și emotiv, se observă că acest tip de discurs liric este înlocuit de Panait Cerna cu prezentarea abstractă de idei, discurs care a pus în dificultate pe mulți în a-i înțelege mesajul poetic.

În demersul de cercetare se va porni de la ipoteza că și în absența imagismului și a melodicului, Cerna nu generează o poezie simplistă, absența acestor două coordonate caracteristice liricii fiind substituite de elemente demonstrative intelectuale, cu care poetul a fost înzestrat. În cazul cvasi-simbolismului său creat prin intermediul componentei logice, va imprima accente de o vie propulsivitate realității imaginative în care a creat poetul. În același timp, propunerea în cercetare este să se demonstreze că prin tenacitatea prin care își afirmă energia fericirii de a iubi sau de a fi învăluit prin această fericire absolută întreaga umanitate într-o solidaritate de simpatie universală, Cerna reușește să se impună cu o operă artistică originală, chiar și sub rezerva accentuată de criticii vremii asupra realizării formale.

Se va opta în cercetare pentru monografie literară organizată însă cu evidențierea structurilor tematice recurente, deoarece ea presupune un studiu de amploare și de profunzime prin care se va urmări epuizarea tematicii imaginarului lui Panait Cerna. Se propune a fi un studiu care ar putea avea o contribuție semnificativă de documentare, deoarece ia forma unei exegeze ofertante, deschise spre o varietate de multiple interpretări hermeneutice, propunând o viziune critică pertinentă care valorifică personalitatea complexă și întregă la adevărata ei dimensiune a unui poet uitat.

Demersul de față va fi structurat în patru capitole ample, axate pe problematica majoră ce corespunde sferei de cercetare: viața și opera lui Panait Cerna prin aplicarea unor multiple metode de investigare a actului literar practicat de tânărul poet dobrogean.

Primul capitol, *Scriitura lui Panait Cerna în „oglinzile” criticii - o diacronie a receptării* se va axa pe inventarierea aprecierilor critice relevante referitoare la structurile imaginarului poetic, de la poezia de debut la cea de maturitate, care transfigurează filonul autohton specific. Metoda cronologică va sta la baza ordonării referințelor critice organizate înainte și după anul 2000. În cadrul acestui capitol, elementul de noutate îl constituie o colecție consistentă de articole din reviste și periodice care au cuprins în conținutul lor amintiri sau informații critice referitoare la omul și creatorul Panait Cerna. Elocvente pentru demersul cercetării vor fi publicațiile care l-au susținut prin apariția textelor semnate Panait Cerna în paginile lor, dar și articolele care îi analizau critic scriitura. În baza principiului valorizant de analiză a unei opere literare, criticii au

evidențiat semnele distinctive ale creației literare a poetului Panait Cerna. Dintre aceștia vor fi menționați: Lucian Predescu (1933), Marcello Camilucci (1935), Ion I. Cheșcă (1935), Hristo Kapitanov (1936), George Dumitrescu (1939), Maria Luiza Ungureanu (1955), Aurel Munteanu (1974), Valeriu Râpeanu (2006), Olimpiu Vladimirov (2006) și recent, Dumitru Cerna (2009). Se vor adăuga și cărțile apărute sub semnătura lui Mihai Milian și a lui Mihai Marinache, doi exegeți contemporani care au întreprins demersuri susținute pentru a clarifica anumite aspecte confuze legate de biografia poetului sau pentru a cuprinde într-un singur volum creațiile lirice ale lui Panait Cerna și studiile de artă poetică și chiar analize critice reprezentative. Criticii literari care vor fi amintiți în acest studiu utilizează frecvent perspectiva biografică de interpretare, dovadă fiind aparițiile editoriale periodice. Perspectiva biografică va fi una dintre multiplele unghiuri de abordare în demersul de cercetare inițiat care a adus în prim plan conexiuni și înțelesuri importante ale operei. Cu toate acestea, se vor lua în considerare și alți factori cu impact interpretativ, cum ar fi contextul cultural, stilul literar, contextul istoric și alte aspecte teoretice în interpretarea operei literare a lui Panait Cerna, pentru a obține o înțelegere complexă și echilibrată a textului.

Operele lui Panait Cerna au fost subiectul unui număr semnificativ de studii analitice realizate de către critici și istorici literari importanți. Aceștia au abordat diverse aspecte ale operei sale, oferind perspective variate și contribuind astfel la înțelegerea profundă a creației literare. Astfel, E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Constantin Ciopraga, Al. Săndulescu, G. Ibrăileanu, N. Iorga, Paul Zarifopol, ș.a au contribuit semnificativ la înțelegerea operei lui Panait Cerna și a locului său în literatura română. Studiile lor au adus la lumină aspecte esențiale ale poeziei sale, punând în valoare profunzimea și diversitatea creației sale literare.

În subcapitolul intitulat *Repere ale receptării critice în epocă* se va porni de la aprecierile critice consemnate la apariția volumului de poezii al poetului Panait Cerna – *Poezii* (1910), care a constituit un prim pas semnificativ în cariera unui poet. Se va aduce tangențial în discuție corespondența lui Panait Cerna cu diferite personalități din epocă (Vasile Goldiș, Const. C. Antoniadă, Titu Miorescu, Simion Mehedinți, Mihail Dragomirescu, E. Lovinescu, I. A. Rădulescu – Pogoneanu, etc.) pentru a forma o imagine de ansamblu legată de cum a fost receptat la vremea sa și se vor sintetiza opiniile critice identificate mai ales după moartea poetului, prilejuite de variate evenimente comemorative. Se vor identifica și se vor sintetiza acele referințe critice care îl situează pe Panait Cerna în rândul poezilor reprezentativi pentru generația sa. Poetul

dobrogean va putea fi considerat un model pentru aspirațiile contextului social și literar în care se afirmă, mai ales că a fost plasat în peisajul generației literare marcante de la 1900 alături de O. Goga, G. Coșbuc, Al Vlahuță, Minulescu, O. Carp (G. Proca). Analizând referințele critice se vor defini cele două etape de receptării poetului: în timpul vieții și după moartea sa, care vor releva influența factorilor sociali, politici și de culturală românească asupra concepției despre viață, despre actul creație și asupra scriiturii lirice, în întregul ei. În acest subcapitol elementul de noutate va viza evidențierea dimensiunii europene a creației lui Panait Cerna văzute de criticii vremii. Mai mult, în cadrul acestei analize detaliate și contextualizate, se va demonstra că Panait Cerna adoptă și adaptează anumite aspecte specifice ale romantismului în opera sa (asumate sub tutela modelului eminescian).

În subcapitolul intitulat *Perspective ale receptării critice până în anul 2000* se va realiza o trecere în revistă a articolelor dedicate personalității lui Panait Cerna apărute îndeosebi cu prilejul comemorării poetului. Se va evidenția interesul crescut pentru omul Panait Cerna și recunoașterea valorii operei sale după moartea sa. Se va analiza dacă și în cazul lui Cerna locul poetului în istoria literară poate fi crucială pentru înțelegerea impactului și valorii operei sale. Criticii literari au oferit de-a lungul timpului perspective diferite asupra contribuției lui Cerna la evoluția literaturii române, au evaluat diferit importanța și originalitatea creației sale și au subliniat anumite aspecte ale operei aduse la lumină în articole publicate în revistele vremii. Prin analiza acestor opinii și evaluări se va obține o imagine cuprinzătoare a modului în care Panait Cerna a fost perceput și apreciat de contemporanii săi din lumea literară și culturală din România, într-o perspectivă cronologică care urmează logica internă a diacroniei receptării.

În subcapitolul *Perspective ale receptării critice după anul 2000* atenția se va centra pe două studii realizate de doi exegeți contemporani, Eugen Dorcescu și Gheorghe Bucur, intenția fiind de a sublinia actualitatea mesajului poetic pe care îl construiește Panait Cerna în creația sa. Primul reiterează ideea promovată de critici de referință precum Mihail Dragomirescu, E. Lovinescu, Ion Trivale: notele optimisme sunt ceea ce îl diferențiază de modelul Eminescu, lupta continuă dintre durere și viață, cu victoria incontestabilă a acesteia din urmă, este ceea ce conferă originalitate poeziei lui Panait Cerna, iubirea izvorâtă din durere devine liant universal, deoarece doar prin armonizarea tuturor nivelelor existenței până la identitate, acest vis trăit cu intensitate maximă de poet este posibil numai prin iubire, forța ce leagă cerul și pământul, trecutul și prezentul, creând o punte între ființă și neființă. În cazul lui Gheorghe Bucur se va constata că

analiza critică a operei lui Cerna este realizată prin raportare la conotațiile mesajului poetic asupra căreia operează comprehensiunea receptorului, mai ales că, în viziunea aceasta, Panait Cerna nu a fost numai un creator de valoare lirică, ci și unul dintre teoreticienii literari avizați. Astfel, în opinia exegetului citat, versurile lui Panait Cerna sunt expresie a atitudinii sale afective în raport cu procesul de semnificare, ceea ce va permite să se clarifice câteva ipoteze legate de creația lui Panait Cerna: diversitatea ipostazelor eului liric, multitudinea formelor lirismului obiectiv și subiectiv ce transpar din mesajul poetic, predilecția pentru forma retorică, structura romantică, dublată de cea analitică-meditativă, etc. Această combinație va reflecta atât sensibilitatea romantică a lui Panait Cerna în exprimarea emoțiilor și a experiențelor personale, cât și o abordare rațională, meditativă și analitică a lumii și a condiției umane.

Capitolul se va încheia cu subcapitolul *Concluzii parțiale* în cuprinsul căruia se vor sintetiza câteva elemente care îl definesc pe Panait Cerna: perspectiva originală pe care o atribuie durerii; profunzimea sentimentului, prin gingășie și prin folosirea unei exprimări plastice sugestive, chiar și prin utilizarea unor structuri poetice ample, particularul care îmbrățișează universalul, astfel că ajunge la o concepție nouă, cel puțin pentru momentul la care poetul, teoreticianul și filosoful își face cunoscut discursul, fie el liric, fie teoretic; înscrierea sa într-un spațiu spiritual european evident, întrunind însă doar dimensiunea de „poet național”, ș.a.

Capitolul al II – lea cu titlul *Panait Cerna – de la „vârstele” biografice ale formării intelectuale la „teoreticianul literaturii”* va fi structurat pe două direcții: dimensiunea omului și a teoreticianului Panait Cerna. Pentru o mai bună înțelegere a complexității personalității tânărului Cerna se vor aborda cronologic scrierile sale pe o perioadă de aproape 15 de ani de activitate literară, incluzând câteva considerații pertinente pentru clarificarea realului debut literar, dar și pentru evidențierea valorii scriiturii sale în calitate de teoretician căreia nu i s-a acordat o prea mare însemnătate de către analiștii și criticii săi, marea majoritate orientându-se cu predilecție spre zona lirică pe care însuși autorul o cultivă îndeosebi. În acest capitol se va pune accent pe acele repere biografice semnificative utilizând documente autentice, corespondențe și notițe găsite în fondul documentar Panait Cerna (colecție) aflat în Secția Patrimoniul Muzeului Național al Literaturii Române. Pe lângă aceste documente se vor analiza și mărturiile colegilor sau a prietenilor, dar și interviuri realizate cu fratele poetului Constantin Naum și cu exegetul Mihai Miliian, autorul mai multor volume și articole care au avut ca subiect viața și opera lui Panait Cerna. Primul subcapitol *Scurt excurs biografic și etape ale „devenirii” intelectuale* va fi organizat pe

etapele de vârstă ale lui Panait Cerna evidențiind, pentru fiecare interval de studii, realizările din domeniul literar identificate în mărturiile celor care l-au cunoscut sau în destăinuirile poetului din corespondența sa. În acest subcapitol se vor prezenta argumente semnificative care să elucideze originea poetului, dar și clarificarea debutului literar și editorial care au fost plasate în contexte eronate. Totodată se vor detalia aspecte legate de calitatea de membru activ al *Asociației de educație și cultură națională și socială Avântul*, o societate literară a tineretului studios, care, după moartea poetului, se implică în toate demersurile legate de comemorarea lui Panait Cerna. Detaliind programul acestei societăți culturale într-o secțiune separată, se vor identifica principii călăuzitoare în crezul poetic al lui Panait Cerna care începe să publice în diverse periodice ale vremii încă din timpul liceului: *Foaie interesantă*, *Floare albastră*, *Pagini literare*, ș. a. Din analiza preocupărilor lui Cerna din perioada studiilor universitare se va lămurii de ce Panait Cerna este remarcat și de alți scriitori ai vremii, precum Mihail Dragomirescu, Simion Mehedinți, Paul Zarifopol, I. L. Caragiale, Titu Maiorescu, personalități reprezentative care se implică în susținerea sa. Studiile doctorale, o altă perioadă care contribuie la maturizarea literară a lui Panait Cerna, vor fi abordate prin prisma studentului doctorand Cerna preocupat de parcurgerea asumată a bibliografiei întocmite de profesorii îndrumători Johannes Immanuel Volkelt și Eduard Spranger care au remarcat că teza de doctorat *Lirica de idei* este la limita dintre poezie și filosofie, nici unul dintre ei cunoscând că el este poet.

Subcapitolul *Particularități ale viziunii teoretice asupra poeziei. Elemente ale construcției conceptuale* va fi configurat în funcție de preocupările teoretice ale tânărului poet dobrogean, care s-au materializat în două studii teoretice despre Eminescu și Faust, teza de doctorat *Lirica de idei* și recenzia critică care are ca subiect volumul de poezii *Nocturne* semnat de Dimitrie Nanu, evidențiind o deosebită capacitate de observație și de analiză critică. Se va observa că, în cercetarea sa, criticul-poet caută propriile atitudini ideologice cu care s-ar putea identifica în poezia lui Eminescu sau în *Faust* a lui Goethe. Această perspectivă va aduce în prim-plan subiectivitatea interpretării și impactul valorilor estetice asumate individual asupra analizei critice. Totuși, aceste identificări vor fi susținute de argumente solide și vor fi contextualizate corespunzător în cadrul operei și al perioadei în care au fost create. Se va argumenta modul în care, pentru Cerna teoreticianul, creația devine un univers care prin diferite procedee de sensibilizare a zonelor cognitive aduce referențialul la nivelul percepției emotive a receptorului și poate fi descifrat semantic prin relevarea conexiunilor dintre elementele componente. Experiența proprie în sfera creației i-a

permis lui Panait Cerna să înțeleagă că opera literară este un produs obținut prin amalgamarea conștientului cu inconștientul, fausticul și mefistofelicul coexistând în oricare om.

În subcapitolul *Concluzii parțiale* se va evidenția că o doar analiză succintă sau unilaterală a operei, pe de o parte, și a biografiei poetului, pe de altă parte, ar putea duce la o calificare incorectă sau superficială a acestuia ca fiind „un poet nerealizat, trudnic în luptă cu limba, conceptual, oratoric, banal și arid în metaforă, deși cu o undă de sublimitate pe alocuri.”⁵ Studiile sale eseistice îl recomandă pe Panait Cerna ca fiind un reper în evoluția gândirii esteticii românești. De asemenea, se va evidenția postulatul sub influența căruia Panait Cerna a inserat conceptul filosofic în poezie: ideea filosofică este prezentă în poezie atât timp cât este însoțită de „coparticipare afectivă.”⁶

În capitolul III al studiului de față, *Panait Cerna în „ariergarda” genurilor literare. Repere tematice și „obsesia” modelului eminescian. Interferențe și influențe ale paradigmei ideilor literare contemporane*, se vor consemna repere teoretice cu privire la specificul abordării genurilor literare valorificate în creația lui Panait Cerna, în mod special genul liric și eseistic, valorificate cu predilecție de către scriitor. Se vor stabili coordonatele principale ale imaginarului poetic, prin expunerea reperelor esențiale, unanim acceptate, axându-se pe invariantele tematice și pe modelul eminescian – acestea sunt fundamentale în înțelegerea și aprecierea operei lui Panait Cerna și vor servi drept puncte de referință în interpretările și analizele critice ale poeziei sale. Scopul propus a fost acela de a surprinde sensuri novatoare ale creației literare a poetului printr-o sistematizare potrivită a instrumentelor de studiu și de analiză acâmpurilor conceptuale în care Panait Cerna s-a exprimat. Totodată, capitolul este construit pe un eșafodaj analitic în care se vor stabili coordonatele direcțiilor și curentelor literare sub a căror influență s-a dezvoltat creator Panait Cerna. În primul subcapitol, *Panait Cerna și „practica” genurilor literare*, se va opta pentru tratarea genurilor literare din perspectiva diferitelor abordări conceptuale, fundamentate în cadrul teoriilor literare cu exemplificări pentru a ilustra genurile regăsite în imaginarul lui Panait Cerna. Abordarea sintetică va concluziona că genul liric este cel predilect în care Cerna și-a construit mesajul operei sale ce se structurează pe un simbolism imaginativ care, prin etalarea dimensiunii vizibile, dobândește concretețe personală. De asemenea, se vor detalia abordările principale ale

⁵ G. Călinescu în art. *Îndrumări despre clasicism. P. Cerna* în vol. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București, 1982, pp. 651 – 652.

⁶ Panait Cerna, *Lirica de idei. Disertație în vederea obținerii titlului de doctor la Facultatea de Filosofie a Universității Leipzig*, traducere și cuvânt înainte de Marin Găiseanu, Editura Univers, București, 1974, p. 30.

genului estetic-eseistic, pentru a demonstra că Cerna a reușit prin studiile teoretice realizate să propună câteva direcții notabile privind analiza unor texte literare și chiar o statuare a genului eseistic ce era oarecum contestată la vremea sa. Pornind de la aceste direcții, se va ajunge la o cristalizare amplă a specificității genului liric, respectiv a genului eseistic, luând în considerare câteva caracteristici: lirica lui Cerna este clasică prin construcție, poezia sa lirică are în structura sa trei comportamente tematice posibile: sensibilitatea, contemplația și metamorfoza; Cerna promovează eseul critic, propunând o grilă proprie de cercetare a textului literar care corespunde raportarea conceptuală a ideii poetice la coparticiparea afectivă, etc.

În subcapitolul al doilea, *Repere tematice și „obsesia” modelului eminescian*, un aspect care va fi urmărit este realizarea unui inventar de teme identificate în imaginarul liric lui Panait Cerna, cu accent pe stabilirea asemănărilor și deosebirilor dintre tematica tânărului poet și a modelului tutelar eminescian, utilizând metoda comparativă. Se va analiza imaginarul poetic simbolic construit pe imaginile recurente ale post-romatismului: *lumina, cerul, iubirea, floarea, durerea, noaptea, pământul, viața și moartea*, evidențiindu-le funcțiile și particularitățile definitorii, care vor fi perspective urmărind același obiectiv major stabilit în ipoteza cercetării imaginarii artistice și literare al lui Panait Cerna. Prin metode și procedee specifice de abordare a instrumentelor de analiză comparativă și sinteză a universului simbolic al lui Panait Cerna se vor stabili elementele care-l diferențiază pe epigonul Cerna de înaintașul său, subliniindu-i primului individualitatea creatoare conștientă și autonomă estetic. Identificarea elementelor sau momentelor din creația sa care indică o abordare originală și o gândire creativă, nu doar o reflecție mimetică a modelului eminescian său, analiza impactului său asupra literaturii vremii și a modului în care a adus ceva nou, investigarea modului în care a fost perceput și apreciat de criticii contemporani și de public, care pot oferi o perspectivă asupra recunoașterii sale ca voce distinctă și originală în literatură - toate aceste aspecte vor contribui la evidențierea diferențelor și a individualității lui Panait Cerna creatorul, arătând că el nu este doar un epigon, ci o personalitate literară cu trăsături și contribuții unice în peisajul literar al vremii sale. Aprofundarea analizei la nivelul individului-creator, incluzând atât aspectele inconștientului individual, cât și ale celui colectiv, va aduce o perspectivă interesantă asupra modului în care poetul Panait Cerna – ca individ și ca parte a unei comunități culturale – a influențat prin creația sa literară literatura română. În acest subcapitol, analiza este centrată pe imaginarul și simbolurile care ocupă un loc fundamental în procesul creativ al lui Panait Cerna. Acestea li se vor demonstra funcțiile complexe și esențiale în construcția

sensului și în actul de creație al poetului. Se vor analiza imaginile dominante ce se ordonează în tipul antinomic promovată de romantici (lumina – întuneric, cer – pământ, moarte – viață, iubire – durere, floare – stâncă, peșteră – lacrimă, etc.), imagini care capătă în poezia lui Cerna statut de simbol recurent tocmai datorită densității lor semantice și capacității de a exprima realități antropocosmice. Pentru opozițiile tematice ce vor fi catalogate ca fiind preluate de la Eminescu se va determina rolul în interrelaționările axiologice reflectate în procesul creator - factor care generează dinamismul și tensiunea internă a poeziei. Se va demonstra că, aflat în zona de influență a paradigmei romantice, în general, sub influența imaginarului eminescian, în particular, Cerna caută să descopere principii antagonice ce se află la baza alcătuirii lumii terestre și cosmice, principii care sunt expuse, totuși, într-o relație simpatetică. De aceea, se va avea în vedere evidențierea valorilor sugestive atribuite de Panait Cerna codului poetic în poezia sa, indiferent de tematica abordată: cuvântul din poezia lui Panait Cerna dobândește în mod clar funcție referențială prin care imită, dar și creează contexte noi, astfel că particularul se transpune în general, indiferent de natura fenomenului care declanșează simbolizarea imaginativă sau ermetică a referentului.

În subcapitolul *Interferențe și influențe ale paradigmei ideilor literare contemporane din perioada sfârșitului de secol XIX – începutului de secol XX* se va reliefa contextul curenților și direcțiilor literare în care Panait Cerna s-a afirmat. Se vor analiza descriptiv principalele curente literare care au amprentat definitiv scriitura sa: romantismul, mai exact post-romantismul, sămănătorismul și simbolismul. O atenție deosebită va fi acordată influenței junimiste, în special „tutelei” lui Titu Maiorescu, mentorat care nu întotdeauna a fost considerat ca fiind benefic pentru omul, dar mai ales pentru poetul Panait Cerna. Se va demonstra că, în ciuda eforturilor susținute de Revista *Convorbirilor literare* în încercarea de a institui o tutelă asupra fiecărui nou colaborator, de a-l „folosi în exclusivitate”, Panait Cerna nu a fost monopolizat de revista amintită și colaborarea constantă cu aceasta nu însemna acordarea statutului de poet oficial. Dacă după Eminescu, cele două curente de la 1890 – 1918 – simbolismul și sămănătorismul – considerate de istoricii literari drept direcții absorbante și nivelatoare ale epocii, necesită o analiză aprofundată, atunci este imperios să se răspundă la întrebarea: Cerna generează o notă personală, o individualizare a poeziei romantice? De aceea în demonstrație se va arăta că, deși nu se aliniază întrutotul la nici una din direcțiile literare ale timpului său, în imaginarul său poetic se regăsesc elemente convenționale care îl pot plasa în unul sau mai multe curente literare coexistente. În demersul analitic se vor evidenția influențele literare asupra discursului său liric și se vor proba

noi ipoteze în înțelegerea evoluției poetului, a traiectoriei creatoare și a ideologiei sale literare. În subcapitolul intitulat *Concluzii parțiale* se vor sintetiza câteva idei care vor constitui repere pentru capitolele lucrării și anume: Panait Cerna a fost revendicat de mai multe curente ale vremii, discursul lui Panait Cerna s-a circumscris în principal genului liric și genului estetic-eseistic, a experimentat cu diverse stiluri și tehnici poetice, contribuind la expansiunea și adaptarea poeziei românești la noile cerințe ale timpului său. Prin aceste contribuții, Panait Cerna a fost considerat un exponent al unei noi direcții în literatura română, marcând tranziția către o poezie modernă, liberă și diversificată, reflectând astfel procesul de emancipare și evoluție a poeziei românești la sfârșitul secolului al XIX – lea și începutul secolului al XX – lea.

Spre finalul prezentei lucrări, în capitolul al IV – lea, *Repere tematice în construcția imaginarului poetic la Panait Cerna. Structuri recurente și semnificația lor*, atenția se va centra pe cercetarea următoarelor simboluri și motive poetice recurente tematice în lirica lui Panait Cerna (lumina, iubirea, revolta, dorul, zborul, pasărea, etc.), care conferă adâncime și complexitate gândirii sale poetice. Valorificarea marilor mituri în creația sa adaugă o dimensiune specială operei sale. Se va genera astfel ideea că poetul dobrogean este un poet al dragostei de viață, un veșnic îndrăgostit de „clipa fericită”, care reușește să atribuie noi conotații iubirii și durerii în același timp. În acest capitol se va propune să se demonteze preconcepția conform căreia întregul său univers liric se află sub influența lui Eminescu, deoarece Cerna a reușit să se ridice deasupra suferinței pe care o probează și premergătorul său prin experiențe de viață trăite cu intensitate și, totodată, a reușit să reacționeze, sperând într-o viață mai bună, încrezându-se într-o clipă de fericire. În contrast, Panait Cerna poate fi perceput ca un poet care, în ciuda experiențelor intense trăite, a reușit să potențeze speranța și optimismul în creațiile sale. El a surprins momente de bucurie, clipe de fericire și a avut încredere în posibilitatea unei vieți mai bune. Prin abordarea sa distinctă și prin capacitatea de a transmite speranță și optimism în ciuda suferinței, Cerna reușește să-și contureze propria sa identitate poetică, diferită de cea a lui Eminescu. Se va propune, încă de la începutul demersului de cercetare, ca în acest capitol să se evidențieze particularitățile imaginarului liric al lui Panait Cerna, compatibil, de altfel, cu marile teme din literatura română și universală.

În primul subcapitol, *Considerații generale asupra poeziei lui Panait Cerna*, se va insista asupra trăsăturii definitorii a liricii lui Panait Cerna, *sinceritatea*, pentru a scoate în evidență faptul că, exprimându-se într-o epocă dominată de multiple transformări, într-o criză a literaturii române dominate de idei semi-obscure, izvorâte doar din dorința unor înnoiri cu orice preț, Cerna reușește

să creeze poezie cu reale veleități estetice. Se va proba că uneori exegeza s-a concentrat excesiv pe sursele de inspirație, în detrimentul subtilității și profunzimii poeziei sale lirice. În cazul lui Panait Cerna, precum și în cazul multor alți poeți, interpretările pot să își piardă din vedere esența estetică în încercarea de a descifra fiecare detaliu legat de viața autorului sau de influențele asupra creației sale. Cerna a explorat creator teme precum iubirea, natura, trecerea timpului și aspirația spre frumos și idealuri. Se vor analiza componente recurente și izomorfisme tematice în creația lui Panait Cerna, care îi evidențiază fără echivoc substratul profund al ideilor, convingerilor și procesului care a influențat creația sa literară. Acesta cuprinde aspecte intime și personale, reflectând trăirile, viziunea asupra lumii și filosofia sa de viață, prin care Cerna reușește să genereze situații poetice autentice. Se va evidenția ideea că operele lui Panait Cerna sunt deseori caracterizate de o intimitate și autenticitate remarcabile. El a reușit să transpună în versuri trăirile, viziunea sa asupra lumii și filosofia sa de viață în moduri care au rezonat puternic cu cititorii săi. Această abilitate de a transmite aspecte intime și personale în creațiile sale poetice contribuie la obținerea unei veridicități lirice aparte a operei sale.

În subcapitolul *Poezia erotică. Teme și motive romantice recurente* se va sublinia modul în care iubirea, tema marilor romantici, devine pentru Panait Cerna un conector universal doar în condițiile în care iubirea este izvorâtă din durere. Prin armonizarea tuturor nivelelor existenței, orice ideal trăit cu intensitate de poet este posibil numai prin iubire, forța ce leagă contrariile: cerul și pământul, trecutul și prezentul, ființa și neființa. În dialectica gândirii poetice a lui Cerna, iubirea este nedespărțită durerii, căci numai cel ce a suferit poate să cunoască prin dragoste mângâierea speranței și căldura fericirii. Prin urmare, poetul sugerează că această dialectică între suferință și iubire poate aduce o anumită înțelepciune sau profunzime emoțională, permițând individului să aprecieze profund și să trăiască intens bucuriile și momentele de fericire, atunci când acestea se întâmplă. Este o abordare a iubirii și a durerii care aduce în discuție ideea că aceste două aspecte sunt complementare și că uneori suferința poate amplifica în mod paradoxal trăirile de fericire și iubire. Dacă Aristotel spunea că mișcarea astrilor produce armonie, nu e mai puțin adevărat că, pentru viziunea lui Cerna, ideile, reprezentările ideatice consolidează armonia universului. Pentru el, ideile și conceptele abstracte pot contribui la înțelegerea și interpretarea lumii înconjurătoare. Prin intermediul acestor idei, Cerna explorează și exprimă armonia ce există în univers, conectând aspectele naturii și ale existenței umane la un nivel mai profund, conceptual.

În subcapitolul *Poezia religioasă. Particularități ale viziunii lirice* se vor analiza tematic reprezentările biblice, crucea și rugăciunea, elemente fundamentale în lirica religioasă a lui Panait Cerna și care servesc drept repere esențiale pentru exprimarea simbolisticii ascensionale. Aceste simboluri sunt încărcate cu profunzime spirituală și semnificații care transcend aspectele lor literale, configurând esențial un cadru simbolic profund. Va fi interesant de observat că în poeziile religioase precum *Isus*, *Plânsul lui Adam* și simbolica *Trei sburătoare*, prin tematica abordată și atmosfera de coloratură biblică, poetul reușește să dea contur unei forme specifice a spiritualității tradiționale românești.

Subcapitolul *Poezia Naturii* va analiza tema naturii văzută romantic ca peisaj ori stare de suflet, observându-se că, în cazul lui Panait Cerna, natura se constituie în cronotop primordial unde începe sau se desfășoară povestea de iubire ori unde se inițiază dispoziția metafizică pentru cugetarea filosofică.

În subcapitolul *Poezia filosofică. Poezia „de concepție”*. *Poezia de idei* se va cerceta dacă Panait Cerna, poetul-filosof, a abordat în poeziile sale marile probleme ale existenței umane, exprimându-și atitudinea personală asupra vieții potrivit principiilor societății timpului său și depășind canoanele tematice impuse de precursorul său, Mihai Eminescu. Ca formă de exprimare, meditația și reflecția ocupă un loc central, mărturie fiind corpusul de poezii ale lui Panait Cerna în care sunt reflectate aspirațiile și idealurile general-umane. Noutatea pe care o aduce Cerna poeziei filozofice constă în amprenta optimismului, glorificarea suferinței pe care se instaurează forța morală, încrederea în viitorul visat. Spre deosebire de unii poeți filozofici care pun accentul pe aspectele sumbre sau pe suferință fără a găsi soluții sau perspective compensatorii, Cerna reușește să găsească în suferință și în dificultăți forță morală și încredere în viitor. El glorifică capacitatea umană de a depăși suferința și obstacolele, evidențiind optimismul și speranța într-un viitor luminos. Această abordare optimistă și glorificarea suferinței ca forță formatoare conferă nuanță distinctivă poeziei sale filozofice. Este o viziune care încurajează perseverența și idealul, evidențiind că dincolo de suferință există o putere transformatoare și oportunități de creștere și evoluție.

În subcapitolul *Poezia de influență populară. Motive și tonalități* se va propune o inventariere a prezenței motivelor populare, a tablourilor în care Cerna creionează o idilizare a vieții țăranilor, dar și a imaginilor poetice pline de vitalitate valorificate din folclor. Se va putea constata că poetul dobrogean reușește să combine în mod inedit modalități diverse de reflectare a

referentului poetic (sezorial, imaginativ, intuitiv, simbolic, etc.), unele dintre ele având un pattern de inspirație populară. Se va demonstra că opera sa poetică de inspirație populară este filtrată prin sfera emoționalului, a imaginației și a raționalului creatorului care, prin puterea magică a cuvântului, actualizează trăiri senzoriale trecute și conștiinței îi face simțită prezentă latura concretă a universului.

În subcapitolul *Poezia patriotică și socială* se va analiza maturizarea discursului poetic al lui Panait Cerna, captiv în clivajul dintre idealismul lui Titu Maiorescu, de care fusese preocupat în perioada studiilor universitare prin colaborarea sa constantă la *Convorbiri literare*, și realitatea vieții cotidiene. Se va putea observa cum în lirica sa reverberează tacit concepțiile individului purtător al suferințelor celor deznădăjduți. În meditațiile sale lirice, Cerna găsește drept „evadări” compensatorii nădejdea, încrederea în viață, virtuțile umane. Lirica sa de meditație socială, latura cea mai durabilă a operei sale, conține expresii ale compasiunii pentru victimele războaielor din 1907, dar și fraternizarea cu cei umili pe care îi îndeamnă să celebreze „Pacea”, o pace generală, așternută peste omenire fără diferențe de clasă, pregătită să întâmpine senin viitorul.

Considerându-l unul din elementele de noutate ale acestei cercetări, subcapitolul *Încercări de poeme dramatice* aduce în atenție o dimensiune mai puțin cunoscută a lui Panait Cerna – poemele dramatice, singura mențiune referitoare la acestea aparținându-i lui Teodor Vârgolici. Studiindu-i corespondența personală, se va constata că mitul lui Făt – Frumos l-a preocupat intens în ultimii ani de viață, autorul considerându-l drept unul din cele mai importante proiecte literare ale sale după terminarea studiilor doctorale. La Panait Cerna se manifestă o apropiere creatoare de miturile și figurile istorice românești, folosindu-le drept surse de inspirație și elemente-pivot ale imaginarului. În schița dramatică *Meșterul Manole*, Cerna exploatează unul dintre miturile fundamentale ale culturii românești, aducând în prim-plan devotamentul, spiritul de sacrificiu și limitele umane în fața aspirațiilor ample. Povestea tragică a meșterului Manole este transpusă într-o manieră literară centrată pe proiectarea complexității emoțiilor și a dilemelor umane. În *Radu – Vodă*, Cerna valorifică figura istorică a domnitorului Radu cel Mare, explorând personalitatea domnitorului și evenimentele din viața sa într-un mod care evidențiază aspecte precum puterea, justiția și complexitatea deciziilor politice luate într-un context istoric. Prin aceste schițe și prin orientarea sa către miturile și figuri istorice românești, Panait Cerna contribuie la îmbogățirea și reinterpretarea unor elemente culturale în literatura sa, oferind cititorilor săi o perspectivă personală și lirică asupra acestor teme fundamentale din tradiția și istoria românească. Chiar și în

forma lor de schițe, *Meșterul Manole* și *Radu – Vodă* sunt două încercări care probează mai multe variante de expresie creatoare juxtapuse: lirică, critică, dramatică. În subcapitolul *Concluzii parțiale* se vor sintetiza câteva trăsături definitorii ale poetului Panait Cerna printre care - discret și moral în lirica de iubire, mobilizator în poezia socială, pastelist modest în poezia descriptivă, apologet și militant al păcii, valorificator al geniul marilor spirite creatoare cu care se mândrește omenirea. Astfel, Cerna ocupă un loc aparte în peisajul literar românesc, iar moștenirea sa literară înscrie fără echivoc un capitol important în istoria literaturii române, ilustrând, la modul superior, poezia lirică de meditație filozofică.

Lucrarea de față se finalizează cu *Concluziile*, în care se va propune o sinteză succintă a întregului demers de investigare întreprins pentru verificarea ipotezelor în raport cu finalitățile obținute prin abordarea din perspectivă analitică, sintetică, descriptivă sau comparativă a corpusului de texte și a referințelor critice selectate.

Teza de doctorat *Panait Cerna – perspective tematice și viziune monografică* se încheie cu bibliografia selectivă a lucrărilor consultate (scrieri în volume, articole și periodice), referințe critice, alte lucrări despre Panait Cerna, interviuri scrise ce au stat la baza cercetării în vederea realizării acestei lucrări.

Cercetând arhivele Muzeului Național al Literaturii Române, s-a găsit o colecție impresionantă de documente privind viața și opera lui Panait Cerna, prezentul demers considerând că este important să se aducă în lumina criticii actuale acele câteva caiete și file manuscrise care sunt dovezi incontestabile pentru înțelegerea întregului proces de creație al poetului. Ele cuprind etapele de elaborare ale unor poezii, variantele unor versuri, precum și fragmente sau poezii întregi inedite. Interesante sunt mai ales cele care proiectează preocupările de dramatizare poetică ale poetului (*Meșterul Manole*, *Radu Vodă* și *Făt – Frumos*), o dimensiune mai puțin cunoscută astăzi. La acestea adăugăm și cercetările însemnărilor din manuscrisul studiului asupra lui *Faust* (publicat în revista *Convorbiri literare* nr. 9 și 10 din 1909), care cuprinde și o parte inedită – discutarea opiniilor câtorva critici germani asupra operei lui Goethe, căci în caietele manuscris am putut identifica secvențe de ziar decupate din periodicele vremii legate de receptarea lui *Faust*. Teza de doctorat (scrisă în limba germană), caietele sale de studii pentru seminare sau notele de curs prezintă un Panait Cerna deosebit de implicat în realizarea demersului său. Două dintre caiete manuscris conțin chiar și programul unor activități de pregătire, alcătuit meticolos pe obiecte, zile, ore. În egală măsură, manuscrisele conțin variante ale versurilor, întrebări meditative și frânturi de

gânduri, ipostaziind un „celalalt Cerna”, aflat în spatele poemelor definitive, autor al unui adevărat laborator intern de creație, care decodează suplimentar efortul său creator. Corespondența sa (la care prezentul demers s-a raportat doar tangențial, doar ca suport argumentativ pentru decodarea unor sensuri poetice), schimbul de scrisori dintre Panait Cerna și familia sa, colegi, printre care amintim Romulus Cîndea, I. Rădulescu-Pogoneanu, Gh. D. Mugur, precum și scrisori sau cărți poștale primite de poet de la Al. Vlahuță, Luchi Caragiale, prof. I. Garabet, familia Zarifopol, Simion Mehedinți, Drăghici, E. Mărculescu sau L. Moteanu, toate sunt cu atât mai prețioase cu cât conțin frământările, visurile, idealurile din ultima perioadă din viața poetului (1908 – 1913). Toate aceste documente și mărturii au fost folosite în prezenta teză drept elemente care au permis inițierea unor piste de lectură în abordarea operei poetice, consolidând sau punând în criză unele perspective critice emise deja asupra operei sale. Din documentele cercetate s-a aflat astfel că Cerna era unul din colaboratorii revistei *Sămănătorul* (în paginile căreia i s-a publicat poezia *Noapte de vară*) până în 1904, timp în care revista a fost coordonată de Nicolae Iorga, Cerna însuși declarându-și afinitatea față de modelele Al. Vlahuță, O. Goga și G. Coșbuc. Mai există și un alt motiv: dacă poezia de început a lui Cerna stă sub semnul epigonisului eminescian, dacă primele sale creații sunt, în fapt, traduceri și imitații după poeți precum Lenau, Baudelaire, Shelley, Goethe, Byron, Vrchlicky, se poate observa că, în jurul anului 1900, poetul se orientează tematic înspre viața țărănimii. Colaborarea pentru un timp relativ scurt cu revista *Convorbiri critice*, aflată sub direcția lui Mihai Dragomirescu, este urmată de perioada în care Panait Cerna devine colaborator permanent al *Convorbirilor literare* (colaborările cu alte publicații din țară sunt din ce în ce mai rare, chiar sub pseudonim): „Dacă scriu la o singură revistă, deocamdată, explicarea trebuie să o cauți în legăturile morale de care am vorbit mai sus (s. n.), cât și a antipatiei ce o am pentru pribegirea de la o foaie la alta, de la o tabără la alta, ceea ce dă începătorilor ca mine o îngrijitoare, puțin onorabilă tendință de a cerși sufragiile recenzenților de la diferite reviste.”⁷

Pe de altă parte, „poezia de concepție” (E. Lovinescu) tinde la Panait Cerna să definească mecanisme de ilustrare lirică a conceptelor, cu elaborare reflexivă și fără alegorie simbolică. Astăzi Panait Cerna este cunoscut drept autor de unic volum publicat în anul 1910 și premiat de Academia Română cu premiul Adamachi, care a fost apreciat în recenzii relizate de Ilarie Chendi, N. Iorga sau Ion A. Rădulescu-Pogoneanu. Edițiile ulterioare s-au îmbogățit cu noi texte poetice cuprinse în secțiunile *Din periodice* și *Postume*. Deși lui Lucian Predescu i se datorează o primă cercetare

⁷ Din arhiva Muzeului Național al Literaturii Române.

temeinică asupra operei lui Panait Cerna, totuși au rămas necunoscute publicului o serie de texte poetice, chiar dacă acestea se dovedesc a fi mai mult simple exerciții de scriere poetică. Texte precum *Zece Maiu* sau *Viziuni de pe calvar, Triumf*, reproducă parțial în toate edițiile, *Sonet* (poezia de debut a poetului dobrogean) sunt doar câteva texte care anunță amplitudinea viziunii poetice a lui Panait Cerna, ancorată în opoziții binare de tip antinomic (lumină – întuneric, cer – pământ, moarte – viață, iubire – suferință), actualizate în rețele izomorfe de motive obsesiv – recurente, așa cum s-a constatat în capitolul aplicativ al tezei.

Dimensiunea religioasă este și ea prezentă - Cerna, deși nu este un poet poet religios, a abordat în scrierile sale teme care reflectă căutarea spirituală și relația condiției umane cu divinitatea în „fragmente sincere și spontane de viață lăuntrică, cu timbrul și armonia greu identificabile.”⁸ Imaginarul poetic de inspirație religioasă reflectă nu doar individualul, ci și aspirația către certitudinea afirmării unei divinități în Lume și Sine, de multe ori, în căutarea sa inițiativă, eul experimentând sensuri ale „ne-cunoașterii” care generează actul de „coborâre” simbolică în propria interioritate, prin intermediul unui discurs cu accente reflexive. Teza sa de doctorat, *Die Gedankenlyrik (Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde bei der Hoben philosophischen Fakultät der Universität Leipzig vorgelegt von P. Cerna, Halle a, S.1913, Buchdruckerei von Heinrich John, 114 pagini)*, construiește un eșafodaj al concepțiilor proprii despre poezie într-un tratat de „estetică poetică” ce îmbracă, de multe ori, haina eseistică. Prin *Lirica de idei*, teză realizată sub îndrumarea lui Johannes Volkelt și a lui Eduard Spranger, dar și prin studiile despre *Eminescu* și *Faust* și studiul comparativ *Eminescu – Lenau*, – nefinalizat însă –, Panait Cerna se înfățișează drept un pertinent teoretician, disociind între funcția „tranzitivă” și cea „reflexivă” a poeziei, sau în termenii săi - poezia care prefigurează simbolic și poezia care prezintă direct ideile poetice. Deși aflat la joncțiunea unor modele tutelare – Grigore Alexandrescu, Eminescu, Vlahuță, Coșbuc sau Goga - considerăm că Panait Cerna poate fi receptat drept un poet vizionar al epocii contemporane, reușind să combine într-un mod fericit „cugetarea prin știință” și amprenta filosofică cu viziunea mistică a lumii, impunând un limbaj expresiv poate nu cel mai reușit, dar inserat cu note optimiste.

⁸ Constantin Fântăneru, art. *Comemorarea lui Panait Cerna* în revista *Universul Literar*, An 56, nr. 9/ 16 aprilie 1938, p. 2, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/UniversulLiterar_1938-1/?query=Poezia+iubirii+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=57&layout=s, consultat în data de 17 octombrie 2023.

Pe de altă parte, viziunea poetică a lui Cerna transmite emoție personală: „Cerna aparține prin naștere celor învinși, căruia i-a fost dat să lupte, să învingă aproape, trecând prin greutatea (...) O viață grea de muncă neîntreruptă, țesută din fir de mizerii pe care și-a tors visurile lui.”⁹ Cu toate acestea, Panait Cerna este un poet al sensurilor logice, al ideilor abstracte, conceptualizate, uneori transpuse în viziune cvasi-simbolistă, dar întotdeauna conectate la celelalte domenii ale cunoașterii, așa cum declara însuși scriitorul: „Un poet ne arată, de exemplu, sentimentul sublim care se trezește în el la gândul infinitului lumilor, pe care progresele științei îl fac tot mai clar și mai sigur. (...) Știința și viața ne învață să ne dăm seama de dependența noastră de întreg, de necesitatea de neînălțurat a procesului veșnic, căruia trebuie să i se supună și cele mai importante personalități și destine umane...”¹⁰ Numai pe această cale se poate ajunge „la cea mai înaltă lege pentru poetul de idei, să găsească drumul către suflet, deoarece el, corespunzător naturii subiectului său, se găsește la o anumită distanță de acest suflet”¹¹ și spre suflet se poate ajunge numai „prin intermediul vieții și naturii.”¹² Prin urmare, profund optimist – un paradox pentru un creator post-romantic, minor (vizibil în peisajul literar doar prin meritul epigonismului de extracție eminesciană, așa cum constată majoritatea criticilor), Panait Cerna scrie poezia vieții triumfătoare din care răsună bucuria clipei efemere omenеști ce exaltă în accente vibrante și pe care poetul o conjugă amplu cu fiorul cosmic universal, fără a ajunge însă la măiestria sau profunzimea precursorilor săi. Viața acompaniată de durere a găsit în tânărul poet dobrogean vocea unui rapsod entuziast și puternic, din care reverberează lumina și vitalitatea gândului. De altfel, Henri Zalis scria: „asta a fost Panait Cerna, o natură dezbinată, stelar și umbratil, constructiv și pesimist, activ și pasiv, învolburat și calm, dinamică a unui laborios gravor de inscripții gnoseologice.”¹³ Originalitatea lui Cerna nu rezidă nici în umanitarismul subordonat cerințelor de pace din *Către pace*, nici în umanizarea figurei lui Christ din *Isus*, nici în simbolurile religioase și umane din *Trei sburătoare* și *Plânsul lui Adam*, ci în „concepția sa de supremație a iubirii asupra tuturor durerilor omului.”¹⁴ Principiul generativ al creației poetice a lui Cerna constă în elanul optimist și în

⁹ Vasile Savel *apud* Lucian Predescu, în art. *Panait Cerna (1881-1913)*, în revista *Albina*, Anul 38, nr. 14/ 5 aprilie 1935, p. 213, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Albina_1935-1/?pg=206&layout=s, consultat în data de 12 iulie 2023.

¹⁰ Panait Cerna, *op. cit.*, p. 35.

¹¹ *Ibidem*, p. 162.

¹² *Ibidem*.

¹³ Henri Zalis, art. *Panait Cerna*, în Revista *Contemporanul* nr. 35/ 27 august 1982, p. 5.

¹⁴ George Dumitrescu, *Poezia lui Cerna*, tipografia ziarului „Universul”, Strada Brezoianu 23 – 25, București, 1939, p. 81.

impulsul vital dionisiac al freneziei. Doar poeziile erotice sunt iluminate de fulgerele creatorului și de avântul incontestabil al vieții și al dorinței de a exista. „În ele trăirea își trage seva din iubire, fericirea și rațiunea existenței, germinând din suprema clipă a iubirii.”¹⁵ Pe de altă parte, fiind exponent al generației sale de autori, „ceea ce-l distingea pe Cerna (...), printre scriitorii din vremea sa, ca în generația precedentă pe Eminescu, era o întinsă cultură generală și o deosebită cultură filosofică. De aceea poezia lui Cerna are nu numai armonie, simțire, visare originală, ci, pe aripele acestora, ea poartă, ca cea a lui Grigore Alexandrescu și a lui Eminescu, cugetare personală asupra problemelor omenirii, deschizând o poartă în lumea ideilor.”¹⁶

Debutând sub semnul romantismului epigonic, devenind un poet al meditației profunde asupra marilor probleme ce frământă existența omului, asupra atitudinii sale față de viață, căutând să înțeleagă cauzele răului social și să găsească căile ce conduc la îndreptarea lui, „Cerna a fost un optimist și un visător. A fost optimist, căci înfruntând suferința și sărăcia a considerat viața ca o continuă luptă pentru împlinirea dreptății și personalității umane.”¹⁷ Imaginea simbolică a credinței sale despre natura umană este reprezentată de *floarea* care înflorește „pe margini de prăpastie dușmană.” Alături de Coșbuc, Caragiale, Iorga și Sadoveanu, și-a dovedit în acele „zile de durere” demnitatea de om, de fiu al poporului, de creator. Sublimarea țaranului emancipat, capabil să își ghideze propriul destin, este reflectată în versuri tulburătoare, care evocă atmosfera corului din tragediile antice. „A fost un mare visător deoarece, neînțelegând adevăratele cauze ale nedreptății sociale, era convins că fericirea tuturor este condiționată doar de o mare dragoste față de oameni.”¹⁸ Moștenirea lăsată de Panait Cerna constă într-o poezie a vieții triumfătoare, care celebrează bucuria momentelor efemere ale existenței umane, îmbogățindu-le cu accente vibrante și conectându-le cu fiorul cosmic al universalității. Chiar dacă poetul nu atinge nivelul de măiestrie sau profunzime al predecesorilor săi, în opera sa rezonază vocea entuziastă și puternică a unei vieți însoțite de durere, iar din această voce reverberează lumina și vitalitatea gândului creator.

¹⁵ Constatin Orăscu, art. *George Dumitrescu: Poezia lui Cerna*, în revista *Capitala*, august Anul 3, nr. 807/ 27 august 1940, p. 2, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Romania_1940_08_b_Capitala/?query=Poezia+de+concep%C8%9Bie+Panait+Cerna&pg=141&layout=s, consultat în data de 12 iulie 2023.

¹⁶ I. Rădulescu – Pogăneanu, art. *La a zecea aniversare a morții lui Cerna*, în revista *Convorbiri Literare*, Anul 55, nr. 3/1923, p. 227, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/ConvorbiriLiterare_1923_55/?pg=241&layout=s, consultat în data de 12 iulie 2023.

¹⁷ George Cosmin, art. *Panait Cerna*, în revista *Satul Socialist*, Anul 3, nr. 742/ 25 septembrie 1971, p. 5 https://adt.arcanum.com/ro/view/SatulSocialist_1971_09/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=94&layout=, consultat în data de 12 iulie 2023.

¹⁸ *Ibidem*.

„Prin lirismul cald, optimismul rar dezmințit, altruismul și umanitarismul, precum și prin sinceritatea sentimentelor și avântul inspirației, Cerna se situează printre poeții noștri autentici, cu o fizionomie proprie, de dinaintea primului război mondial. Pasiunea lui pentru lirica de idei, concretizată în câteva poeme de mare concizie ideatică, i-a asigurat un loc meritoriu în istoria literaturii noastre.”¹⁹

Panait Cerna poate fi recunoscut drept unul dintre precursorii unei reînnoiri radicale a discursului într-o reconfigurare inovativă la sfârșitul secolului al XIX – lea și începutul secolului al XX – lea, „deși înzestrat cu talent și spontaneitate, el nu creează spontan, ci pe eșafodajul unor profunde elaborări. Pentru că, în limitele unei capacități creatoare date, intuiția grefată pe un vast fond cultural și o subtilă *știință* a artei se înalță cu mult mai sus pe scara finalizărilor specifice decât aceeași intuiție operând pe un teren gol sau sărăcăcios mobilat.”²⁰ În urma analizei critice a operei lui Cerna, coroborate cu exegezele critice existente, este evident că există suficiente exemple pentru a demonstra că este un poet de marcă având atribute „prin care excelează, ca sensibilitate unde, deși metafora și chiar imaginea lipsesc, totuși starea sufletească este redată cu o discreție și o finețe de sensitivă. Cerna a suferit toată viața și de sărăcie și de boală, care l-a înmormântat de tânăr. Aceleași note de suferință le-a cântat și în versurile sale. Și, după cum în scurta sa viață a călcat totdeauna peste suferințe, proclamând cu ardoarea orbului pentru lumină, dorul de viață, tot așa și în versurile sale, Cerna a reacționat contra durerii și a proclamat setea de viață, fericirea!”²¹ Astfel, „poezia lui Cerna este și va fi o mângâiere pentru oricare om care suferă, și-l va face poate mai fericit, după cum și Cerna este poetul fericirii.”²²

Precaritatea vieții poetului și moartea care l-a surprins în momentul incipient al potențialului său creativ nu limitează efervescența și potențialul remarcabil; prin urmare, „atâta e viața unei răsfrângerii de fulger, atâta e în largul timpului și apariția unui poet secerat de moarte la începutul urcușului. Atâta a fost și viața poetului Panait Cerna. Scurtă, sclipitoare, promițătoare,

¹⁹ Prof. emerit dr. C. Simionescu, art. *Panait Cerna* în revista *Contemporanul*, iulie-decembrie Anul 25, nr. 40 / 1 octombrie 1971, p. 3, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1971_07-12/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=137&layout=s, consultat în data de 12 iulie 2023.

²⁰ Radu Bagdasar, art. *Lirica de idei și drama creației la Panait Cerna*, în revista *Steaua*, Anul 32, nr. 10/ 1 octombrie 1981, p. 3, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Steaua_1981/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=623&layout=s, consultat în data de 22 octombrie 2023.

²¹ Lucian Predescu, *Panait Cerna. Viața și opera lui*, Institutul de artă grafică și Editura Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1933, colecția *Cunoștințe folositoare din lumea largă*, Seria C, nr. 76, Editura Cartea Românească, București, 1938, p. 31.

²² *Ibidem*.

înfrântă. O încordare vitează spre ideal, năzuință energică curmată nemilos de cruntul destin. Dar clipa vieții lui Panait Cerna ne-a lăsat câteva podoabe, perle sublime, raze de foc în câmpul literaturii.”²³ Toate aceste „podoabe” cuantifică „claritatea și puterea de evocare a poeziei sale, profundul și limpedele său lirism, concepția filosofică a structurii sale sentimentale și mai ales pura strălucire a realizării artistice, măiestria admirabilă a versului său muzical și scânteierea fermecătoare a imaginilor sale.”²⁴ Exegeza critică a demonstrat că a fost prețuit ca debutant și poet tânăr, format sub îndrumarea și tutela unor influente personalități literare precum Titu Maiorescu și I. L. Caragiale, iar mai târziu, Nicolae Iorga și Mihail Dragomirescu. Totuși „mai curios pentru noi rămâne faptul că toți aceștia (și încă destui alții) vedeau în Panait Cerna un urmaș direct al lui Eminescu, or, astăzi poezia lui nu pare a semnifica independent, în afara modelelor Schiller, Leopardi și, desigur, Eminescu al cărui mare epigon rămâne-un epigon cu personalitate însă.”²⁵ Acest aspect se poate demonstra prin aceea că „*Luceafărul* lui Eminescu și-a primit o replică rece precum înălțimea lui în *Idealul* lui Cerna.”²⁶ Dacă Eminescu este descris ca un poet capabil care agită apele sufletului astral, încercând să se conecteze cu experiența umană, dacă este perceput ca fiind „nemuritor și rece”, Cerna „aducea între oameni ceva care se ține de o lume înaltă și mai curată decât a noastră unde minți senine și reci zâmbesc de o cerească bucurie fără sfârșit.”²⁷ Chiar și în calitate de adept al tradiționalismului, Cerna reușește să se elibereze „însă de vraja armoniei eminesciene, ca să-și învingă și propensiunea către tristețe și să termine cu o jubilație lirică, afirmație a vieții și a valorilor ei.”²⁸ Este important să se recunoască că poezia lui Cerna este modelată într-o manieră distinctă, chiar și „cu o predispoziție intelectuală evidentă.”²⁹ Poezia lui

²³ Vasile Netea, art. *Panait Cerna-Douăzeci de ani de la moartea lui*, în revista *Foița „Gazetei Mureșului”*, Anul 3, nr. 17/ 30 aprilie 1933, p. 2, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaMuresului_1933/?query=Panait+Cerna&pg=97&layout=s, consultat în data de 18 septembrie 2023.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Aureliu Goci, art. *Panait Cerna*, în revista *Contemporanul*, nr. 3/ 13 ianuarie 1989, p. 15, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1989_01-06/?query=Poezia+de+concep%C8%9Bie+Panait+Cerna&pg=44&layout=s, consultat la data de 12 iulie 2023.

²⁶ Ion Băleanu, art. *Un sfert de veac de la moartea lui Panait Cerna*, în revista *Buna Vestire*, Anul 2, nr. 328/ 11 aprilie 1938, p. 2, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/BunaVestire_1938_04/?pg=33&layout=s, consultat în data de 12 iulie 2023.

²⁷ N. Iorga, *P. Cerna* în vol. *Oameni care au fost*, vol. I, Ediție îngrijită, prefață și note de Ion Roman, Editura pentru literatură, București, 1967, p. 338.

²⁸ Șerban Cioculescu, art. *Panait Cerna*, în revista *Ramuri*, Anul 18, nr. 10/ 15 octombrie 1981/, p. 6, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Ramuri_1981/?query=Panait+Cerna&pg=155&layout=s consultat în data de 18 august 2023.

²⁹ Constantin Orăscu, art. *Două comemorări: Șt. O. Iosif-Panait Cerna*, discurs susținut în cadrul conferinței profesorului la Universitatea din Vălenii de Munte, în revista *Dimineața*, Anul 29, nr. 9561/11 august 1933, p. 3, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Dimineata_1933_08/?pg=114&layout=s, consultat în data de 20 septembrie 2023.

Cerna abordează în mod constant teme filosofice, marcate contrapunctiv față de sensibilitatea profundă exprimată în poezia lui Șt. O. Iosif. Prin natura sa, poezia lui Panait Cerna se definește mai mult ca o manifestare a răsfrângerilor gândirii decât ca o reflectare a sensibilității pure. „Cu alte cuvinte are o formă de discursivitate sau retorism explicativ. Imagismul concret al înaintașilor este înlocuit la el printr-o prezentare abstractă și prin accente de o surprinzătoare propulsivitate.”³⁰

Deși creația lui Cerna este limitată ca întindere, poezia lui Cerna, generoasă în principiul ei vital și în aspirațiile ei, nutrită cu idealurile generoase ale marilor romantici, a căror serie a încheiat-o în modul cel mai onorabil, poate nu mai corespunde stilului modern al liricii, dar totuși nu și-a pierdut cu totul ecoul la public. „Lirica lui este străbătută, în esență, de un puternic mesaj pozitiv. Ea exprimă poziția unui intelectual venit din mijlocul poporului, apropiat în tinerețe de mișcarea socialistă și care, deși n-a reușit să se ridice până la înălțimea unei concepții avansate asupra lumii, a rămas credincios unor sentimente înălțătoare: aspirația spre un ideal de perfecțiune umană, năzuința spre o eră de dreptate socială, dragostea de patrie și dorința de înfăptuire a idealurilor naționale.”³¹ Coordonata distinctivă și omniprezentă a creației poetice a lui Panait Cerna este reprezentată de optimism, o atitudine pozitivă care provine dintr-o înțelegere profundă a vieții. Dar acest proces comprehensiv are la bază iubirea, care la Cerna traduce „o transfigurație: e epifania unui apus de soare. (...) Iubirea lui Cerna e o pasionată strigare a unui suflet doritor de fericire, doritor de viață, pe care o cheamă cu toată încordarea năzuinței lui spre lumina soarelui.”³²

Teza de doctorat, *Lirica de idei*, realizată sub influența marilor dascăli Volkelt și Spranger, contribuie la întregirea imaginii poetului și gânditorului, dimensiuni indisolubil legate. De aceea „trebuie spus că târzia transpunere în românește, făcută de profesorul Marin Găiseanu, cu multă înțelegere, înseamnă o reparație cu atât mai importantă cu cât în primele decenii ale veacului nostru asemenea contribuții se pot număra pe degete.”³³ „O teză importantă în epocă, dar să nu uităm, cu limite bine conturate de cărturari ca Petre Pandrea (ce acuză *didacticismul banal*), Tudor Vianu

³⁰ *Ibidem*.

³¹ Modesta Viorescu, art. *Panait Cerna – exponent al idealurilor înaintate ale timpului său*, în revista *Zori Noi*, Anul 24, nr. 7392/ 25 septembrie 1971, p. 3, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/ZoriNoi_1971_09/?query=Panait+Cerna&pg=86&layout=s, consultat în data de 18 septembrie 2023.

³² E. Lovinescu, art. *P. Cerna*, în revista *Cumpăna*, I, Nr.18, 15 aprilie 1910 și reprodus în *Critice*, vol. II, Editura Socec, 1910, p. 127 și urm. și ediția a II – a, Editura Alcalay, București 1920, p. 58.

³³ S. I. N., art. *Panait Cerna-Lirica de idei. Traducere și cuvânt înainte de Marin Găiseanu*, în revista *Argeș*, 1975 Anul 10, nr. 1/ 1 martie 1975, p. 11 de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Arges_1975/?query=Lirica+de+idei+Panait+Cerna&pg=10&layout=s, consultat pe 28 noiembrie 2023

sau chiar Paul Zarifopol³⁴, care își reconfirmă locul distinct în activitatea creatoare a lui Panait Cerna, reprezentând punctul culminant al unor preocupări anterioare în ceea ce privește elaborarea studiilor de istorie și teorie literară – studiile asupra lui *Eminescu (Convorbiri literare, 1909)* și studiul despre *Faust* al lui Goethe (*Convorbiri literare, 1909*), precum și alte studii anterioare precum eseu *Definiție și metode în psihologia științifică*, ținut în 1900 la București în cadrul Seminarului de psihologie experimentală.

În altă ordine de idei, „Cerna a fost un poet în opera căruia influențele contrarii s-au întretăiat nu de puține ori. Interesant însă că el a fost puțin sau chiar deloc receptiv față de curentele noi și le-a respins (...) moda.”³⁵ Cerna a păstrat fidel trăsăturile romantismului și ale liricii civice. Opera sa poate fi caracterizată sintetic drept un elogiu adus iubirii, recunoscându-i puterea omnipotentă de a depăși orice obstacol în experiența umană. Ca poet al iubirii, „el cuprinde însă o arie deosebit de vastă, având ca ultimă țintă împlinirea păcii și armoniei universale. Idealul uman al lui Cerna este tocmai lupta pentru împlinirea unor vremuri fericite, de înfrățire deplină a oamenilor pe deasupra tuturor animozităților care îi separă.”³⁶ Mai degrabă Cerna a fost cunoscut pentru afirmarea principiilor sale și pentru transformarea poeziei într-o exprimare a acestor principii morale variate. De aceea, criticii i-au reproșat lui Cerna utilizarea excesivă a retoricii și lipsa sa de vigoare sau prospețime în exprimare. „Poate marele defect al poeziei sale este tendința de a declama mereu stările sufletești, de a insista obositor asupra unor comandamente etice pe care le afirmă ostentativ”³⁷, dar, cu toate acestea, continuă să fie un poet cu aspirații nobile, căutând să-și perfecționeze și să-și realizeze creațiile în forme artistice superioare. El este recunoscut drept un umanist și un optimist; în special poeziile sale de angajament civic îl reprezintă cel mai bine - „afirmația principiilor capătă aici expresii poetice din cele mai fericite.”³⁸ Portretul poetic al lui Cerna, reliefând trăsăturile dominante și impactul său asupra peisajului literar contemporan poate fi completat cu faptul că „este un poet al tinereții, al avântului lui spre culmi, al dragostei de viață, de patrie și de popor, al iubirii celei mai înalte și mai curate, al încrederii nestrămutate în viitorul

³⁴ Iosif Sava, art. *Panait Cerna, poet, filosof, distins matematic și mare meloman*, în revista *Contemporanul*, nr. 26/ 26 iunie 1992, p. 2, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1992_01-06/?query=Lirica+de+idei+Panait+Cerna&pg=201&layout=s, consultat pe 28 noiembrie 2023

³⁵ Valeriu Râpeanu, art. *75 de ani de la nașterea lui Panait Cerna*, în revista *Gazeta literară*, an 3, nr. 39/ iulie – decembrie 1956, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1956_07-12/?pg=69&layout=s, consultat în data de 18 august 2023.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

strălucit al omenirii. De aceea poporul nostru l-a iubit totdeauna ca pe poetul care a întrezărit, a sperat și a cântat cu atâta avânt viața fericită a unei lumi noi.”³⁹

Cu toate acestea, poziția lui Cerna este definitiv stabilită în istoria literaturii românești, „aducând adâncime de sentiment, gingășie, dor și o exprimare plastică, sugestivă” - „poate fi considerat întâiul cântăreț al iubirii dintre câți cântau acest neînfrânat sentiment în întâiele două decenii ale acestui secol”⁴⁰, astfel că „îl venerază și astăzi toți iubitorii de frumos, găsind în poezia sa resurse inepuizabile de optimism și umanism, de avânturi spre idealului uman și al demnității omului.”⁴¹ Astfel, „o reconsiderare a lui Panait Cerna este cu atât mai oportună, cu cât el este într-adevăr *un estetician uitat*. Studiul său, *Lirica de idei*, trebuie să-și ocupe locul cuvenit în istoria ideilor estetice românești.”⁴² Panait Cerna s-a stins prea devreme, înainte de a-și fi epuizat toate resursele personalității sale creatoare. Cu toate acestea, demersul prezentei teze, printr-un exercițiu de relectură, ajunge la concluzia (care necesită însă explorări critice suplimentare), că poetul „minor” Panait Cerna încă așteaptă redescoperirea valorii mesajului său; asigurând tranziția între modelul Eminescu și cel al poeților moderniști și propunând un discurs în care ordinea reflexivă se conjugă fericit cu perspectiva asumată a unei colectivități aflate în criză, Panait Cerna ocupă un loc aparte în dinamica formelor poetice românești la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX și, prin urmare, testamentul său din ultima sa poezie este chintesența a ceea ce a reprezentat el: „Al lumii geniu, împăcat cu sine,/ Se odihnește-o clipă pe ruine,/ Visând o nouă formă de viață.”⁴³

³⁹ Gh. Bujoreanu, art. *Panait Cerna*, în revista *Viața Nouă*, Anul 16, nr. 4615/ 4 octombrie 1959, p. 2, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/ViataNoua_1959_10-12/?query=Panait+Cerna&pg=13&layout=s, consultat în data de 18 august 2023.

⁴⁰ Tului Racoță, art. *P. Cerna*, în revista lunară de cultură *Blajul*, Anul II, nr. 8-9/ august – septembrie 1935, pp. 381–388, de pe https://documente.bcuciluj.ro/web/bibdigit/periodice/blajul/1935/BCUCLUJ_FP_279041_1935_002_008_009.pdf, consultat în data de 18 iunie 2023.

⁴¹ Ion Dodu Bălan, art. *Panait Cerna sau poezia demnității și a dragostei de viață*, în vol. *Pietre pentru templul lor*, Ediție îngrijită de Ion Dodu Bălan, Editura Cartea Românească, București, 1985, p. 183.

⁴² Viorica I. Constantinescu, art. *Panait Cerna și receptarea poeziei*, în revista *România literară*, Anul 14, nr. 39/ 24 septembrie 1981, p. 4, de pe https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1981_07-09/?query=Lirica+de+idei+Panait+Cerna&pg=291&layout=s, consultat pe 28 noiembrie 2023.

⁴³ Panait Cerna, *După furtună (sonet)*, vol., *Poezii*, Antologie, postfață și bibliografie de Ion Dodu Bălan, Editura Minerva, București, 1981, p. 165.

CUPRINS

Introducere	8
Introduction	11
Argument	14
Capitolul 1. Scriitura lui Panait Cerna în „oglinzile” criticii - o diacronie a receptării.....	31
1.1. Repere ale receptării critice în epocă	32
1.1.1. Dimensiunea europeană a creației lui Panait Cerna în oglinda criticii epoci.....	43
1.2. Perspective ale receptării critice până în anul 2000.....	52
1.2.1. Perspective ale receptării critice după moartea poetului.....	54
1.2.2.1. Perioada 1913-1930.....	54
1.2.2.2. Perioada 1931-1940.....	73
1.2.2.3. Perioada 1941-1960.....	85
1.2.2.4. Perioada 1961-2000.....	89
1.2.2. Elemente de receptare a operei lui Panait Cerna în colecțiile bibliotecilor digitale.....	91
1.2.3. Repere ale receptării în alte studii publicate după moartea poetului.....	100
1.3. Perspective ale receptării critice după anul 2000.....	102
1.3.1. Eugen Dorcescu și primatul originalității în scriitura lui Panait Cerna.....	103
1.3.2. Gheorghe Bucur și ipostazele eului liric în poezia cerniană a perioadei 1881-1913.....	107
1.4. Concluzii parțiale.....	109
Capitolul 2. Panait Cerna – de la „vârstele” biografice ale formării intelectuale la „teoreticianul literaturii”.....	110
2.1. Scurt excurs biografic și etape ale „devenirii” intelectuale.....	112
2.1.1. Părinții, nașterea și copilăria.....	113
2.1.2. Debutul literar în revistă (1893-1899).....	116
2.1.3. Activitatea literară a studentului Panait Cerna la București (1900-1907).....	123
2.1.4. Panait Cerna și Asociația de educație și cultură națională și socială „Avântul”.....	134
2.1.5. Studiile în străinătate (Berlin, Leipzig). Debutul editorial.....	142
2.2. Particularități ale viziunii teoretice asupra poeziei. Elemente ale construcției conceptuale.....	145
2.2.1. Panait Cerna despre imaginarul poetic eminescian. Dialogul cu modelul.....	147
2.2.2. Panait Cerna și modelul creator Goethe.....	157
2.2.3. Eșafodaj teoretico-critic în teza de doctorat <i>Lirica de idei</i>	171
2.3. Concluzii parțiale	183
Capitolul 3. Panait Cerna în „ariergarda” genurilor literare. Repere tematice și „obsesia” modelului eminescian. Interferențe și influențe ale paradigmei ideilor literare contemporane.....	186
3.1. Panait Cerna și „practica” genurilor literare.....	186
3.1.1. Panait Cerna și genul liric.....	187
3.1.2. Panait Cerna și genul eseistic.....	191
3.2. Repere tematice și „obsesia” modelului eminescian.....	207

3.3. Interferențe și influențe ale paradigmei ideilor literare contemporane din perioada sfârșitului de secol XIX-începutului de secol XX.....	213
3.3.1. Panait Cerna și influența junimistă.....	215
3.3.2. Panait Cerna și influența romantismului.....	220
3.3.3. Panait Cerna și interferențele sămănătoriste.....	226
3.3.4. Panait Cerna și influența simbolismului.....	231
3.4. Concluzii parțiale.....	235
Capitolul 4. Reper tematice în construcția imaginarului poetic la Panait Cerna. Structuri recurente și semnificația lor.....	237
4.1. Considerații generale asupra poeziei lui Panait Cerna.....	237
4.2. Poezia erotică. Teme și motive romantice recurente.....	241
4.2.1. Ipostaze lirice ale erosului.....	242
4.2.2. Motivul dorului.....	253
4.2.3. Motivul zborului.....	257
4.2.4. Motivul luminii.....	265
4.3. Poezia religioasă. Particularități ale viziunii lirice.....	272
4.3.1. Mitul mesianic.....	273
4.3.2. Mitul lui Prometeu.....	283
4.4. Poezia Naturii.....	287
4.5. Poezia filosofică. Poezia „de concepție”. Poezia de idei.....	292
4.6. Poezia de influență populară. Motive și tonalități.....	302
4.7. Poezia patriotică și socială.....	307
4.8. Încercări de poeme dramatice.....	316
4.9. Concluzii parțiale.....	318
Concluzii	319
Anexă - De vorbă cu Mihai Milian...în 36 de întrebări despre Panait Cerna	329
Index de autori citați	351
Bibliografie	355
Listă lucrări publicate și prezentate	389

Bibliografie:

A. Bibliografia operei lui Panait Cerna:

1. ediții consultate:

1. Bălan, Dodu Ion, Panait Cerna, *Poezii*, Antologie, prefață și bibliografie de Ion Dodu Bălan, București, Editura Minerva, 1981
2. Cerna, Dumitru, *Panait Cerna, Eminescu & Faust. Studii*, Ediție îngrijită și note de Dumitru Cerna, cu o prefață de Petru Poantă, Edituara, Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2001
3. Cerna, Panait *Poezii*, Editura pentru literatură, București, 1963
4. Cerna, Panait, *Floare și genune*, Editura Cartea românească, București, 1948
5. Cerna, Panait, *Poezii*, colecția Biblioteca pentru toți, București, E.S.P.L.A, 1953
6. Cerna, Panait, *Poezii*, Colecția Biblioteca scriitorilor români, Editura Cartea românească, București, 1937
7. Cerna, Panait, *Poezii, Ediția a IX a*, Editura Cartea românească, București, 1944
8. Cerna, Panait, *Poezii, Ediția a V a*, Editura Cartea românească, București, 1937
9. Cerna, Panait, *Poezii*, Institut de Arte Grafice și Editură Minerva, Bulevardul Academiei 3. – Edgar – Quinet, 4, București, 1910
10. Găiseanu Marin, Panait Cerna, *Lirica de idei*, traducere și cuvânt înainte de Marin Găiseanu, Editura Univers, București 1974
11. Milian, Mihai, *Panait Cerna. Pagini alese*, Ediție îngrijită și cuvânt înainte de Mihai Milian, Editura Karograf, Tulcea 2013
12. Milian, Mihai, *Panait Cerna. Poezii – Pagini alese*, Volumul I, Prefață de Mihai Milian, Editura Pim, Iași, 2021
13. Milian, Mihai, *Panait Cerna. Scrieri. Poezii*, Volumul I, Ediție îngrijită și cuvânt înainte de Mihai Milian, Editura Karograf, Tulcea 2014
14. Milian, Mihai, *Panait Cerna. Scrieri. Studii de artă poetică*, Volumul II, Notă asupra ediției de Mihai Milian, Editura Karograf, Tulcea 2014
15. Râpeanu, Valeriu, Panait Cerna, *De-aș avea eu coiful din poveste*, Prefață, note și îngrijirea ediției de Valeriu Râpeanu, Colecția Biblioteca școlarului, Editura Tineretului, 1965
16. Râpeanu, Valeriu, Panait Cerna, *Floare și genune*, Ediție îngrijită, Prefață, tabel cronologic de Valeriu Râpeanu, Colecția Biblioteca școlarului, Nr. 186, Editura Tineretului, 1968
17. Râpeanu, Valeriu, Panait Cerna, *Poezii*, Ediție îngrijită și prefață de Valeriu Râpeanu, Colecția Biblioteca școlarului, Nr. 24, Editura Tineretului, 1960

2. Panait Cerna– volume, periodice

a) în volum:

1. Cerna, Panait, *Poezii*, Editura pentru literatură, București, 1963
2. Cerna, Panait, *Floare și genune*, Editura Cartea românească, București, 1948
3. Cerna, Panait, *Poezii – Domnița din vis*, Ediție îngrijită de Ion Dodu Bălan, textul volumului reprodus după *Floare și genune*, Editura Pentru literatură, Colecția Biblioteca pentru toți, nr.189, București, 1968
4. Cerna, Panait, *Poezii*, Antologie și prefață de Valeriu Râpeanu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959

5. Cerna, Panait, *Poezii*, Ediție îngrijită de Ion Dodu Bălan, textul volumului reprodus după *Floare și genune*, Editura Minerva, București, 1976
6. Cerna, Panait, *Poezii*, Colecția Biblioteca scriitorilor români, Editura Cartea românească, București, 1937
7. Cerna, Panait, *Poezii, Ediția a IX a*, Editura Cartea românească, București, 1944
8. Cerna, Panait, *Poezii, Ediția a V a*, Editura Cartea românească, București, 1937
9. Cerna, Panait, *Poezii*, Institut de Arte Grafice și Editură Minerva, Bulevardul Academiei 3. – Edgar – Quinet, 4, București, 1910

Periodice⁴⁴:

1. *Ad Astra*, în *Convorbiri literare*, 1923, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
2. *Albatrozul (după Ch. Baudelaire)*, în *Convorbiri literare*, XXXV, 1 ianuarie, 1901
3. *Albatrozul*, publicată în *Convorbiri literare* în 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
4. *Amor*, în *Convorbiri literare* (editor: Institutul de Arte Grafice Carol Göbl) (1907; aprilie)
5. *Amor*, în *Convorbiri literare*, XL, nr. 3, aprilie 1907
6. *April*, în *Adevărul literar și artistic*, februarie 1924
7. *April*, în *Sămănătorul*, nr. 10/5 martie 1906
8. *Către Ines*, în *Adevărul literar și artistic*, n. 173/ martie 1924
9. *Către pace*, în *Sămănătorul*, nr. 51/ 19 decembrie 1904
10. *Cântec de noapte*, în *Convorbiri literare* (editor: Institutul de Arte Grafice Carol Göbl) (1907/ noiembrie)
11. *Cântec*, în *Convorbiri literare*, XLIII, nr. 2/ 22 februarie 1909
12. *Cel mai frumos*, în *Revista modernă*, I, nr. 18/ 18 iunie 1901, No. 18
13. *Cel mai frumos*, publicată în *Revista modernă* în 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
14. *Chemare* în *Convorbiri*, I, nr. 8 – 10, 15 aprilie – 15 mai 1907
15. *Cugetări*, în *Convorbiri literare*, 1923, reproduse în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
16. *Cugetări*, în *Convorbiri literare*, An 55, No. 33/ 19 august 1909
17. *De pe țârm*, în *Revista modernă*, An I, nr. 14/ 21 mai 1901
18. *De pe țârm*, publicată în *Revista modernă* în 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
19. *Dedicație I*, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
20. *Dedicație II*, în *Convorbiri literare*, 1922, reproduse în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
21. *Despărțire*, în *Convorbiri literare*, XLII, nr. 10/ octombrie 1908
22. *Din depărtare*, în *Sămănătorul*, III, nr. 28/ 11 iulie 1904

⁴⁴ Toate textele au fost consultate din ediție îngrijită, prefață și tabel cronologic de Valeriu Râpeanu, Panait Cerna., *Floare și genune. Poezii*, de Ediția a II – a revăzută și adăugită, București, Editura pentru literatură, 1968 și ediția cu postfață și bibliografie de Ion Dodu Bălan Panait Cerna, *Poezii. Antologie*, București, Editura Minerva, 1981.

23. *Dominița din vis*, Poezie postumă publicată în *Convorbiri literare*, 1915, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
24. *După un veac*, în *Buletin cultural Panait Cerna*, Tulcea, An1, nr. 1/ septembrie 2001
25. *Dura lex*, în *Sămănătorul*, IV, nr. 39/ 25 septembrie 1905
26. *Ecouri*, în *Sămănătorul*, IV, nr. 24/ 12 iunie 1905
27. *Farmec de lună*, în *Revista modernă*, I, 1901, No. 13
28. *Farmec de lună*, publicată în *Revista modernă* în 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
29. *Floare și genune*, în *Convorbiri literare* (editor: Institutul de Arte Grafice Carol Göbl) (1907, februarie)
30. *Floarea Oltului*, în *Convorbiri literare*, XLII, nr. 9/ septembrie 1908
31. *Ideal*, în *Sămănătorul*, III, nr. 32/ 8 august 1904
32. *Isus I*, publicată în *Revista Ovidiu*, Constanța la 1 februarie 1900, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
33. *Isus II*, în *Revista Noua revistă română*, Brăila, 1 mai 1901
34. *Isus II*, publicată în *Noua revistă română* la 1 mai 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
35. *Isus*, în *Noua revistă română*, Brăila, 1 mai 1901, vol. 3, nr. 33
36. *Isus*, în revista *Ovidiu*, nr. 6 – 8, din 1 februarie 1900
37. *Isus*, în *Convorbiri literare*, Anul 55, nr. 3/ 1923
38. *Isus*, în *Sămănătorul*, nr. 23/ 4 iunie 1906
39. *În peșteră*, în *Sămănătorul*, nr. 16/ 18 aprilie 1904
40. *Închinare*, publicată în *Viața literară și artistică*, 1907, reprodusă în paginile revistei *Analele Dobrogei, Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
41. *Înseninare*, în *Sămănătorul* nr. 11/ 12 martie 1906
42. *Legenda unei stânci*, în *Sămănătorul*, nr. 46/ 14 noiembrie 1904
43. *Logodna*, în *Sămănătorul*, nr. 6/ 8 februarie 1904
44. *Lor*, publicată în ziarul *Epoca* din 9 august 1899, reprodusă *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
45. *Lui Teleor*, în *Gazeta Cărților*, II, 1923, No. 6
46. *Lui Teleor*, în *România Viitoare (Ploiești)*, I (III), 1922, No. 10 (15)
47. *Lui Teleor*, publicată în publicată în *România viitoare*, Ploiești, 1922, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
48. *Mama*, în *Adevărul literar și artistic*, Anul V, nr. 182/ 1 iunie 1924
49. *Mamă*, în *Adevărul literar și artistic*, Anul V, nr. 141/ ianuarie 1923
50. *Noapte*, în *Sămănătorul*, IV, nr. 9/ 27 februarie 1905
51. *Nocturnă*, în revista *Floare albastră*, 1898, reprodusă *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)

52. *Nocturne*, recenzie în revista *Ovidiu/ An II*, nr. 3 – 4 – 5/15 decembrie 1899 de pe <https://digitizare.biblioteca.ct.ro/wp-content/uploads/Periodice/ovidiu/Ovidiu%20Anul%20II%20No%203-4-5%20-%2015%20decembrie%201899.pdf>
53. *Pârâul și floarea*, în *Sămănătorul*, V, nr. 25/ 18 iunie 1906
54. *Plânsul lui Adam*, în *Sămănătorul*, nr. 40/ 3 octombrie 1904
55. *Poporul*, în *Convorbiri literare*, XLIII, nr. 1/ ianuarie 1909
56. *Primăvara*, în *Adevărul literar și artistic*, 177/ mai 1924
57. *Printre lacrimi*, în *Sămănătorul*, IV, nr. 30/ 24 iulie 1905
58. *Răvaș*, în *Convorbiri literare* în articolul *Contribuții la cunoșterea operei lui Panait Cerna: Răvaș*, 1941
59. *Repaos (după F. Coppe)*, în *Convorbiri literare*, XXXV, nr. 3/ 1 martie 1901 editor: Editura Librăriei Socecu & Co)
60. *Repaos*, publicată în *Convorbiri literare* în 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
61. *Sarcofagul (după Vrchlicky)*, în *Sămănătorul*, nr. 4/ 25 ianuarie 1904
62. *Sete*, publicată în *Convorbiri literare*, 1923, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
63. *Sonet (E moartă, domnița, e moartă!)*, în *Revista modernă*, I, nr. 21/9 iulie 1901 poezia semnată cu pseudonimul Elvira M.
64. *Sonet*, în *Sămănătorul*, nr. 22/ 30 mai 1904
65. *Sonet oriental*, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
66. *Sonet*, publicată în *Revista modernă* în 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
67. *Sonet*, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
68. *Spre Bucovina*, în *Sămănătorul*, nr. 3/ 6 iunie 1904
69. *Studiu Eminescu*, în *Convorbiri literare*, în nr. 6 /iunie 1909
70. *Șoapte*, în *Sămănătorul*, nr. 36/ 5 septembrie 1904
71. *Trecut*, publicată în *Foaia interesantă*, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
72. *Trei sburătoare*, în *Sămănătorul*, nr. 4/ 25 ianuarie 1904
73. *Tristețea Leonorei*, în *Revista modernă*, nr. 8/ 9 aprilie 1901
74. *Tristețea Leonorei*, publicată în *Revista modernă* în 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
75. *Triumf*, publicată în *Revista modernă* în 1901, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932 – 1933)
76. *Viziuni de pe Calvar*, publicată în *Convorbiri literare*, 1923, reprodusă în *Analele Dobrogei: Revista Societății Culturale Dobrogene* (editor: Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”) (1932-1933)
77. *Zece Maiu*, în *Sămănătorul*, nr. 3/ 18 ianuarie 1904

3. Panait Cerna- Corespondență:

1. *** *Poezi de la Sămănătorul*, Ediție de Petru Homoceanul, Cuvânt înainte de Al. Piru, Editura Minerva, București, 1978

2. Cerna, Panait, *Scrisoare adresată de Panait Cerna lui I. A. Rădulescu – Pogoneanu*, Leipzig, 21 mai 1912 de pe <https://culturalia.ro/search/aba1a6bc-e2db-4643-9b4c-4d6e4c5e2f6c/view>
3. Cerna, Panait, *Carte poștală către Vasile Panaitescu* datată București, 9 octombrie 1905
4. Cerna, Panait, *Corespondență primită*, S1(1)/CCLXIV
5. Cerna, Panait, *Scrisoare adresată lui D. Munteanu Râmnic în România viitoare*, An I, nr. 2, februarie 1921
6. Cerna, Panait, *Scrisoare către prietenul său Eugen Ionescu de la Roman*, - <https://culturalia.ro/search/392745cc-8d9b-8841-bc02-ad97eecb9320/view>
7. Cerna, Panait, *Scrisoare către Vasile Panaitescu* datată 13 februarie 1906
8. Cerna, Panait, *Scrisoare către Vasile Panaitescu* datată Câmpulung, august 1906
9. Cerna, Panait, *Scrisoare de pe* <https://culturalia.ro/search/3646832a-8ec5-3b4e-8608-a8f1a83552df/view>
10. Cerna, Panait, *Scrisoarea către Mihail Dragomirescu*, datată 28 iulie 1906
11. Cerna, Panait, *Corespondență primită*, S1(2)/CCLXIV
12. Cerna, Panait, *Corespondență primită*, cota S16(01)/CCLXIV
13. Dumitrașcu, Gh., *Opt scrisori în Peuce, IV, Studii și comunicări de istorie și arheologie, serie veche*, de pe <https://biblioteca-digitala.ro/?articol=109345-opt-scrisori-catre-panait-cerna--peuce-institutul-de-cercetari-eco-muzeale-gavrila-simion--iv-1973-1975>
14. Furtună, Dumitru, *O scrisoare a lui P. Cerna*, o scrisoare a lui Panait Cerna adresată lui Eugen Ionescu, student din Roman. Scrisoarea datată 7/VIII 1905, Sinaia
15. I. A. R., *O scrisoare*, de pe <https://culturalia.ro/search/b1b1c670-2e2e-1345-9792-d997a49ba854/view>

B. Dicționare. Antologii. Istorii literare

1. *** *Dicționar cronologic. Literatura română*, Coord. I. C. Chimiția, Al. Dima, Editura științifică și enciclopedică, București, 1979
2. *** *Dicționar de motive și simboluri literare*, Editura Litera, 2006
3. *** *Dicționar de termeni literari*, Academia de Științe sociale și politice a Republicii Socialiste România, Institutul de Istorie și Teorie literară, „G. Călinescu”, coord. Al. Săndulescu, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976
4. *** *Dicționar explicativ al limbii române*, Ed. a II a, Academia Română, Conducătorul lucrării, Acad. Ion Coteanu, Dr. Luiza Seche, Dr. Mircea Seche, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998
5. *** *Dicționar de termeni literari*, coord. Al. Săndulescu, Editura Academiei RSR, 1976
6. Chevalier, J., Gheerbrant, A., *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Editura Polirom, Iași, 2009
7. Coord. Chițimia, I. C, Dima, Al., *Dicționar cronologic. Literatura română*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979
8. Hangiu, I., *Dicționar al presei literare românești (1790 – 1982)*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987
9. *** *File de istorie literară. Evocări*, Text ales, stabilit, prefață și bibliografie de I. Opreșan, Colecția Lyceum, nr, 131, Editura Albatros, 1972
10. *** *Istoria literaturii contemporane*, vol. II, Editura Minerva, București, 1981
11. Antonescu, Romulus Bogdan, *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2016

12. Bucur, Marin, *Istoriografia literară românească: de la origini până la G. Călinescu*, Editura Minerva, București, 1973
13. Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Editura Fundației pentru literatură și artă, 1941
14. Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ed. a II – a, revăzută și adăugită, Ediție și prefață de Al. Piru, Editura Minerva, București, 1982
15. Călinescu, G., *Istoria literaturii române*, compendiu, Editura pentru literatură, București 1968
16. Cioculescu, Șerban, O. Papadima, Piru, Al., *Istoria literaturii române. Epoca marilor clasici*, vol. III, Editura Academiei române, București, 1973
17. Ciopraga, Constantin, *Literatura română între 1900 și 1918*, Editura Junimea, 1970
18. Constantinescu, Pompiliu, *Scrieri (2)*, București, Editura pentru literatură, 1967
19. Constantinescu, Pompiliu, *Scrieri*, Editura Minerva, București, 1972
20. Dumitrescu Bușulenga, Zoe, *Istoria literaturii române. Studii*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1979
21. Enache, Puiu, *Istoria literaturii din Dobrogea*, Constanța, Editura Ex Ponto 2005
22. Ibrăileanu, G., *Opere. Note și impresii. După război. Scriitori români și străini. Studii literare*, vol. II, Ediție coordonată de Victor Durnea, introducere de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2014
23. Ibrăileanu, G., *Scriitori români și străini*, vol. II, Editura pentru Literatură, București, 1968
24. Iorga, N., *Oameni care au fost*, Ediție îngrijită de I. Roman, vol. I, Editura pentru literatură, București, 1967
25. Iorga, N., *Istoria literaturii românești contemporane. Partea a doua. În căutarea fondului (1890 – 1934)*, Ed. îngrijită, note și indici de Rodica Rotaru, Prefață de Ion Rotariu, Editura Minerva, București, 1985
26. Lovinescu, E., *Istoria literaturii române contemporane 1900 – 1937* apărută la Editura Librăriei Socec & Co. S.A, București, 1910
27. Lovinescu, E., *Istoria literaturii române contemporane*, Editura Minerva, București, 1981
28. Lovinescu, E., *Istoria literaturii române contemporane*, vol. I, Editura. Minerva, București, 1973
29. Lovinescu, E., *Istoria literaturii române*, București, Editura Cartea românească, 1941
30. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, vol. 1, Editura Minerva, București, 1990
31. Marin-Curticeanu, Valentina, *Cerna, Panait*, în *Dicționar de literatură română*, Editura Univers, București, 1979
32. Micu, Dumitru, *Început de secol (1900 – 1916). Curente și scriitori*, Editura Minerva, 1970
33. Micu, Dumitru, *Literatura română la începutul secolului XX (1900 – 1916). Publicații. Grupări. Curente*, Editura pentru literatură, București, 1964
34. Murărașu, Dumitru, *Istoria literaturii române*, Ediția a III – a, Editura Cartea românească, 1941, București
35. Opreș, Tudor, *Istoria debutului literar al scriitorilor români în timpul școlii: (1820 – 2000)*, Editura Aramis, București, 2002
36. Opreșan, I., *File de istorie literară. Evocări*, Colecția Lyceum, Editura Albatros, București, 1972
37. Petrescu, Ioana Em., *Cerna, Panait, Dicționarul scriitorilor români*, coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, vol. III, București, Editura Albatros, 2001
38. Petrescu, Ioana Em., *Cerna, Panait. Dicționarul scriitorilor români A - C*, București, Editura Fundației Culturale române, 1995
39. Râpeanu, Valeriu, *Noi și cei dinaintea noastră*, București, Editura pentru literatură, 1966

40. Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române. De la Junimea până după primul război mondial*, vol. 3, Ed. a II a revizuită și adăugită, Editura Porto-Franco, Galați, 1996
41. Săndulescu, Al., *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei RSR, 1976
42. Scarlat, Mircea, *Istoria poeziei românești*, vol. 2, Editura Minerva, 1984
43. Simion, Eugen, *Dicționarul general al literaturii Române: C – D*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004
44. Vârgolici, Teodor, *Portrete și analize literare*, București, Editura 100+1 Gramar, 2001
45. Zarifopol, Paul, *Pentru artă literară*, Vol. II, Ediție îngrijită, note, bibliografie și studii introductive de Al. Săndulescu, Editura Minerva, București, 1971

C) Studii și articole teoretice:

1. Studii de interes general despre cultura românească în perioada 1890 – 1913

a) în volum

1. *** *Din presa literară românească (1900 – 1918)*, Colecția Lyceum, nr. 86, Ediție îngrijită și prefață de D. Murărașu, Editura Albatros, București
2. Bălan, Ion Dodu, *Momente ale liricii românești în secolul XX*, Editura Fundației de mâine, București, 2000
3. Goci, Aureliu, *Geneza și structura poeziei românești în secolul XX*, Editura 100+1 Gramar, București, 2001
4. Hangiu, I., *Reviste și curente literare în evoluția literaturii române*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978

2. Studii teoretice și aplicative despre curente literare, poezie

a) în volum

1. ***, *Poeți și critici despre poezie*, Ediție îngrijită și prefață de Adriana Mătescu, Editura Albatros, București, 1972
2. Amado, Alonso, *Materie și formă în poezie*, în românește de Angela Teodorescu Martin, Prefață de Mihai Zamfir, Editura Univers, București, 1982
3. Amzulescu, Alexandru, *Balade populare românești*, Editura pentru Literatură, București, 1964
4. Balotă, Nicolae, *Arte poetice ale secolului XX. Ipostaze românești și străine*, Colecția Biblioteca pentru toți, Editura Minerva, București, 1997
5. Blaga, Lucian, *Despre dor din vol. Trilogia culturii*, Editura Humanitas, București, 2011
6. Călin, Vera, *Romantismul*, Editura Univers, București, 1970
7. Călinescu, G., *Universul poeziei*, Antologie cu poaiață de Al. Piru, Editura Minerva, București, 1973
8. Căndroveanu, Hristu, *Poeți și poezie*, Editura Cartea Românească, București, 1980
9. Constantinescu, Pompiliu, *Studii și curente literare*, Prefață și Tabel cronologic, Cornel Regman, Colecția Biblioteca pentru toți, Nr. 1086, Editura Minerva, București, 1981
10. Coord. Iosifescu, Silvian, *Analiză și interpretare. Orientări în critica literară contemporană*, Editura Științifică, București, 1972
11. Cubleşan, Constantin, *Eminescu în exegeze critice*, Editura Junimea, Iași, 2014

12. Diaconu, Mircea, *Poezia de la Gândirea. Ediții definitive*, ediția a II – a revăzută, Ideea Europeană, București, 2008
13. Dima, Al., *Aspecte naționale ale curentelor literare internaționale. Studii sintetice*, Editura Cartea Românească, București, 1973
14. Dima, Al., *Viziunea cosmică în poezia românească*, Editura Junimea, Iași, 1982
15. Ditley, Wilhelm, *Trăire și poezie*, în românește de Elena Andrei și I. M. Ștefan, Prefață de Marian Popa, Editura Univers, București, 1977
16. Dragomirescu, Mihail, *Critică. Directive (1910 – 1928)*, Vol. II, Editura Literară a Casei Școalelor, 1928
17. Dragomirescu, Mihail, *De la misticism la Raționalism*, Tipografia Române Unite, București, 1924
18. Drăgan, Gheorghe, *Poetică eminesciană. Temeiuri folclorice*, vol. I, Editura Junimea, București, 1989
19. Friedrich, Hugo, *Structura liricii moderne de la mijlocul secolului al XIX – lea până la mijlocul secolului al XX – lea*, Editura Univers, București 1998
20. Ibrăileanu, G., *Studii literare*, Antologie, studiu introductiv și note finale de Ion Bălu, Colecția Lyceum, nr. 28, București, Editura Tineretului
21. Ilescu, Adriana, *Reviste literare la sfârșitul secolului al XIX – lea*, Editura Minerva, București, 1972
22. Ivanciu, Nina, *Epistemă și receptare*, Editura Univers, București, 1988
23. Lotman, I. M., *Leții de poetică structurală*, București, Editura Univers, 1970
24. Manolescu, Nicolae, *Metamorfozele poeziei*, Editura pentru literatură, 1968
25. Micu, D., *Poporanismul și „Viața românească”*, Colecția Mica Bibliotecă Critică, Editura pentru literatură, București, 1961
26. Micu, Dumitru, *Început de secol (1900 – 19016). Curente și scriitori*, Editura Minerva, 1970
27. Micu, Dumitru, *Limbaje lirice contemporane*, Editura Minerva, București, 1988
28. Micu, Dumitru, *Scriitori, cărți, reviste*, Editura Eminescu, București, 1980
29. Mukarovský, Jan, *Despre limbajul poetic*, în vol. *Poetica și stilistica. Orientări moderne*, Editura Univers, București, 1972
30. Munteanu, Aurel, Dragoș, *Opera și destinul scriitorului*, Editura Cartea Românească, București, 1972
31. Oarcăsu, Ion, *Opinii despre poezie*, Editura pentru literatură, 1965
32. Păunescu, Andrei, *Politică și literatură în România secolului XX*, articol publicat în *Analele Universității Spiru Haret, Seria Jurnalism*, Anul VI, nr. 6, Editura Fundația România de mâine, București, 2005
33. Richard, Jean – Pierre, *Poezie și profunzime*, în românește de Cornelia Ștefănescu, Prefață de Mircea Martin, Editura Univers, București, 1974
34. Sperantia, Eugen, *Inițiere în poetică*, ediția a II – a, Colecția Micul Ghid Albatros, Editura Albatros, București, 1972
35. Tănăsescu, Manuela, *Eseu despre etapele creației*, Editura Cartea Românească, București, 1975
36. Tomașevski, B., *Teoria literaturii. Poetica*, Traducere, prefață și comentarii de Leonida Teodorescu, Editura Univers, București, 1973
37. Tupan, Maria – Ana, *Scenarii și limbaje poetice*, Editura Minerva, București, 1989
38. Vârgolici, Teodor, *Clasici și contemporani*, Editura Eminescu, București, Piața Scânteii nr. 1, 1982
39. Vianu, Tudor, *Opere, Studii de estetică*, Ediție și note de Gelu Ionescu și George Gană, postfață de George Gană, Editura Minerva, București, 1978
40. Vianu, Tudor, *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*, în vol. *Arta prozatorilor români*, București, Editura Albatros, 1977

41. Vianu, Tudor, *Estetica*, Editura pentru literatură, București, 1968
42. Vianu, Tudor, *Filosofie și poezie*, Editura. Familia, Oradea, 1937
43. Vianu, Tudor, *Filosofie și poezie*, Studiu introductiv de Mircea Martin, Editura Enciclopedică română, București, 1971
44. Wald, Henri, *Limba și valoare*, Colecția Enciclopedia de buzunar, Editura Enciclopedică Română, București, 1973

D) Studii și articole despre autor :

a) în volum

1. ***, *Panait Cerna în corespondență. An comemorativ Cerna: 110 ani de la moartea poetului (1913 – 2023)*, Ediție îngrijită de prof. Mihai Marinache, Iași: StudIS, Tulcea, 2023
2. ***, *Panait Cerna printre contemporani: ei l-au cunoscut: amintiri, evocări, mărturii. 141 de ani de la nașterea poetului (1881 – 2022)*, Ediție îngrijită de prof. Mihai Marinache, dr. Ligia Dima, Editura Pim, Iași, 2022
3. ***, *Panait Cerna. 120 de ani de la naștere*, Ediție îngrijită de Olimpiu Vladimirov, Editura Ex Ponto, Constanța, 2001
4. ***, *Panait Cerna. 125 de ani de la naștere*, Ediție. îngrijită de Olimpiu Vladimirov, Editura Ex Ponto, Constanța, 2006
5. ***, *Panait Cerna. Culegere de articole și studii despre viața și opera poetului. 140 de ani de la naștere*, Ediție îngrijită de prof. Mihai Marinache, Iași: StudIS, Tulcea, 2021
6. ***, *Panait Cerna – estetician al poeziei*, Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia, Facultatea de Istorie și filologie, nov/ 2005
7. Bălan, Ion Dodu, art. *Panait Cerna sau poezia demnității și a dragostei de viață*, în vol. *Pietre pentru templul lor*, Editura Cartea Românească, București, 1985
7. Bucur, Gheorghe, *Scriitori tulceni de ieri și de azi – Perspective critice*, Editura Karograf, 2018
8. Cernățeanu, Mihaela, art. *Accente religioase în lirica lui Panait Cerna*, în volumul *Panait Cerna. Culegere de articole și studii despre viața și opera poetului. 140 de ani de la naștere*, Ediție îngrijită de prof. Mihai Marinache, Iași: StudIS, Tulcea, 2021
9. Constantinescu, Pompiliu, *P. Cerna*, în volumul *Scrieri 2*, Ediție îngrijită de Constanța Constantinescu cu o prefață de Aurel Felea, Editura pentru literatură, 1967, București
10. Cozorivschii, Victoria, art. *Cosmogonia în lirica lui Cerna*, în volumul *Panait Cerna – înălțare și eros în volumul Panait Cerna. 125 ani de la naștere (1881 – 2006)*, Ediție îngrijită de Olimpiu Vladimirov, Editura Ex Ponto, Constanța, 2006
11. Cubleşan, Constantin, *O natură faustică (Panait Cerna,)* în volumul *Eminescu în reflexii critice*, Editura Scrisul Românesc, Editura – Fundația, Craiova, 2017
12. Dima, Al., *Panait Cerna*, în volumul *Viziunea cosmică în poezia românească*, Editura Junimea, Iași, 1982
13. Drăgan, Cici Maria, *Panait Cerna – poezia de dragoste*, în vol. *Panait Cerna. Culegere de articole și studii despre viața și opera poetului. 140 de ani de la naștere*, Ediție îngrijită de prof. Mihai Marinache, Iași: StudIS, Tulcea, 2021
14. Dragomirescu, Mihail, *Trei scriitori: Cerna, Sadoveanu și Iorga* în Volumul *Critică*, vol. I Directive (1886-1910), București, Editura Casa Școalelor, 1927
15. Ibrăileanu, G., *P. Cerna în Scriitori români și străini*, vol. 2, București, E. P. I, 1968

16. Iorga, N., *Poezii de Cerna în Studii literare*, volumul I, Editura Tineretului, București, 1969
1. Lovinescu, E., *Poezia de concepție. P.Cerna din Istoria literaturii române contemporane*, Editura Minerva, București, 1981
2. Lovinescu, E., *Un triptic poetic: 1. I. Minulescu; 2. Elena Farago; 3. P. Cerna*, în volumul *Critice*, I, Editura Minerva, București, 1982
17. Râpeanu, Valeriu, *Noi și cei dinaintea noastră*, București, Editura pentru literatură, 1966
18. Suru, Miron, *1935 Literar: Sinteză biblio – critică*, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1937
19. Trivale, Ion, *P. Cerna în Cronici literare*, București, Tipografia „Cooperativa”, 1915
20. Ungureanu, Maria Luiza, *Panait Cerna și creația lui*, comunicare ținută în cadrul filialei București a Societății de științe istorice și filologice din R. P. R, articol publicat în „Limba și literatura română”; București, 1955
21. Vinga, Ion, *Eros și vis – relație fundamentală în lirica lui Cerna* în vol. *Panait Cerna. 120 de ani de la naștere (1881 – 2001)*, Ediție îngrijită de Olimpiu Vladimirov, Editura Ex Ponto, Constanța, 2001
22. Vârgolici, Teodor, *Clasici și contemporani*, Editura Eminescu, București, Piața Scânteii nr. 1, 1982
23. Zarifopol, Paul, *Poezia filozofică*, în volumul *Pentru artă literară*, vol. I, Editura Minerva, București, 1971
24. Zăvoiu, Ștefan, art. *Panait Cerna – înălțare și eros*, în volumul *Panait Cerna. 125 ani de la naștere (1881 – 2006)*, Ediție îngrijită de Olimpiu Vladimirov, Editura Ex Ponto, Constanța, 2006

b) Monografii

1. Camilucci, Marcello, *La vita e l'opera di Panait Cerna*, Istituto per L'Europa Orientale, Roma, 1935
2. Cerna, Dumitru, *Panait Cerna, scepticul luminos*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj- Napoca, 2009
3. Cheșcă, Ion I., *Viața poetului-filosof. Panait Cerna*, Tipografia „Curierul Tulcei”, Tulcea, 1935
4. Dumitrescu, George, *Poezia lui Cerna*, tipografia ziarului „Universul”, Strada Brezoianu 23-25, București, 1939
5. Licea, I., *Panait Cerna. Cercetare critică*, Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuți, 1926
6. Marinache, Mihai, *Mențiuni critice*, Editura Karograf, Tulcea, 2010
7. Milian, Mihai, *Panait Cerna: 110 ani de la moartea poetului*, Iași: StudIS, Tulcea, 2022
8. Munteanu, Aurel, *Panait Cerna. Viața și opera*, Centrul Județean de Cultură și educație socialistă, Tulcea, 1974
9. Popov, Jeco & Râpeanu, Valeriu, *Panait Cerna. Omul și opera*, Ediție bilingvă româno – bulgară, Sofia, București, 2006
10. Predescu, Lucian, *Panait Cerna. Viața și opera lui*, la Institutul de artă grafică și Editura Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1933: Colecția Cunoștințe folositoare din lumea largă, Seria C, nr. 76, Editura Cartea Românească, București, 1938
11. Vasilescu, I. Al., *Cu glasul timpului*, Editura Humanitas, București, 2013

E) Studii și articole despre autor, în periodice

3. ***, *Comemorarea nașterii poetului Panait Cerna. Festivitatea din satul natal. Fixarea unei plăci comemorative*” în ziarul *Dacia*, Anul XVIII, nr. 169/ 11 noiembrie 1931
4. ***, *În amintirea poetului Cerna*, în revista *Adevărul literar și artistic*, nr. 125/ iunie 1923
5. ***, *În memoria poetului Panait Cerna*, în revista *Dimineața Copiilor*, Anul 8, nr. 406, 1931
6. ***, *O scrisoare a lui P. Cerna*, în revista *Cuget Clar. Noul Sămănătorul*, An 03/ 1938 – 1939

7. ***, *Panait Cerna – estetician al poeziei*, Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia, Facultatea de Istorie și filologie, nov/ 2005
8. Arghezi, Tudor, *Tablete de cronicar*, 1960 din interviul lui Ion I. Cheșcă cu Costantin Naum
9. Bucur, Gheorghe, *Motivul poetic a zbură/zbor în lirica antumă a lui Panait Cerna*, în volumul *Panait Cerna – 125 de ani de la naștere*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2006
10. Cerna, Dumitru, *Adevăratul debut în revistă a lui Panait Cerna*, în revista *Cetatea Culturală*, seria II, An VIII, nr. 7 (67) Cluj – Napoca, iulie 2007
11. Cerna, Dumitru, *Câteva glose la poezia lui Panait Cerna*, în revista *Steaua Dobrogei*, An VIII, nr. 27 – 30, Tulcea, octombrie 2006
12. Cerna, Dumitru, *O conferință (inedită) despre Panait Cerna*, în revista *Cetatea Culturală*, seria II, An VIII, nr. 5 (65), Cluj – Napoca, mai 2007
13. Cerna, Dumitru, *Panait Cerna despre Eminescu*, în revista *Cetatea Culturală*, seria III, An VIII, nr. 8 (68), Cluj – Napoca, august 2007
14. Cerna, Dumitru, *Panait Cerna, despre debutul poetic al lui Mateiu I. Caragiale: „Trecutul nostru tot înviat în câteva rânduri”*, în revista *Cetatea Culturală*, seria II, An VIII, nr. 3 (63), Cluj – Napoca, martie 2007
15. Cerna, Dumitru, *Sub semnul prieteniei lui Caragiale*, în revista *Cetatea Culturală*, seria III, An VIII, nr. 4 (64), Cluj – Napoca, martie 2007
16. Cerna – Coatu, G., *Câteva date privitoare la P. Cerna*, în *Analele Dobrogei*, An 15/ 1934
17. Chedi, Ilarie, *P. Cerna*, în revista *Cumpăna*, 18 decembrie 1910
18. Cioculescu Șerban, *95 de ani de la nașterea lui Panait Cerna*, în *România literară*, Anul 9, nr. 40/ 30 septembrie 1976
19. Ciupercă, Gafița, *Panait Cerna sau poetul fericirii umane*, în revista Liceului Economic Brăila *Pescărușii*, nr. 3, Brăila, 1971
20. Constantin Gherghinaș, *Structuri romantice în poezia lui Panait Cerna*, în revista *Stetaua Dobrogei*, nr. 11 – 13, 2002
21. Constantin, Stelian, *Panait Cerna – pentru prietenii poetului*, în revista *Luceafărul literar și artistic*, Anul I, nr. 12 /iulie 1930
22. Dorcescu, Maria, *Câteva păreri*, în revista *Cuget Clar (Noul Sămănătorul)*, nr. 1, iulie 1936
23. Dumitrache, Stela, *Studii poetului filosof: Eminescu și Faust*, în volumul *Panait Cerna. Culegere de articole și studii despre viața și opera poetului. 140 de ani de la naștere*, Ediție îngrijită de prof. Mihai Marinache, Iași: StudIS, Tulcea, 2021
24. Enescu, Lucian, *Panait Cerna*, în secțiunea *Profiluri brăilene*, din revista *Înainte*, nr. 7079/ 24 septembrie 1967
25. Georgescu – Virște, Ion, *Câteva lucruri din viața de student a lui Panait Cerna*, publicat în revista *Convorbiri literare*, An 76, nr. 1 – 12/ 1943
26. Georgescu – Tulcea, Nicolae, *Însemnări despre Panait Cerna în arhiva documentară Iacob Iacobovici*, revista trimestrială de cultură *Steaua Dobrogei*, Anul V, nr. 1 – 4, Tulcea, Decembrie 2003
27. Gheorghiaș, C., *Structuri romantice în poezia lui Panait Cerna*, în revista de cultură *Steaua Dobrogei*, nr. 11 – 13, Tulcea, 2002
28. I. A. R., *Cerna*, în revista literară și științifică *Viața Românească* (editor: Tipografia „Dacia”, Iliescu, Grossu & Comp.), aprilie 1913
29. Ieșan, A., *P. Cerna, Die Gedankenlyrik (recenzie)*, în *Junimea literară*, XIII, nr. 3/ 1924
30. Ionescu, Traian, *Panait Cerna*, în revista *Universul literar*, Anul XLV, nr. 22/ 26 mai 1930

31. Iorga, N., *Trei volume de poezii*, în revista *Neamul românesc literar*, Anul II, No. 7/ 14 februarie 1910
32. Jean, V. Al., *Amintiri despre Cerna (II)*, în revista *Sburătorul literar*, (editor: „Ancora” Alcalay& Calafateanu)/ 20 octombrie 1921
33. Lovinescu, E., *P. Cerna*, în revistă literară, artistică și culturală *Sburătorul*, (editor: Institutul de Arte Grafice „Lupta” N. Stroil)/ Decembrie 1926
34. Marian, D., *L-am cunoscut pe Panait Cerna*, în revista *România literară*, Anul 4, nr. 42/ 14 octombrie 1971
35. Marinache, Mihai, *Adevăratul debut poetic al lui Panait Cerna*, în revista trimestrială *Steaua Dobrogei*, Anul V, nr. 1 – 4, decembrie 2003
36. Milian, Mihai, *Panait Cerna – membru al Asociației culturale „Avântul”*, articol publicat în volumul *Panait Cerna – 125 de ani de la naștere*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2006
37. Milian, Mihai, *Societatea „Avântul” la Tulcea*, articol publicat în revista trimestrială de cultură *Steaua Dobrogei*, Anul VIII nr. 27 – 30/ 2003
38. Milian, Mihai, *Trei scrisori din Câmpulung – trimise de Panait Cerna*, în revista *Steaua Dobrogei*, nr. 11-13/ 2002
39. Miu, Constantin, *Cristologia în viziunea lui Panait Cerna*, în revista de cultură poetică *Poezia*, Anul IX, nr. 3/ toamnă 2003
40. Munteanu, Ș., *Panait Cerna despre deschiderile filosofice ale creației eminesciene*, în revista *Ateneu* (Bacău), An 53, nr. 567 – 568, decembrie 2016
45. Netea, Vasile *Panait Cerna – Douăzeci de ani de la moartea lui*, în revista *Foița Gazetei Mureșului*, Anul 3, nr. 17/ 30 aprilie 1933
41. Opreșan, I., *Panait Cerna. Tentative de evadare de sub tutela junimistă*, Manuscriptum, anul XIII, 2(47)/ 1982
42. Orăscu, Constantin, *Două comemorări: Șt. O. Iosif-Panait Cerna*, în revista *Dimineața*, Anul 29, nr. 956/ 11 august 1933
43. Pandrea, Petre, *Reflexia lui Panait Cerna*, în revista *Adevărul Literar și Artistic*, An 12, Nr. 565/ 4 octombrie 1931
44. Papadopol, Paul I., *Încă un apărător...*, în revista *Cuget clar (Noul Sămănător)*: revistă de direcție literară, artistică și cultural (editor: Datina Românească)/ 1939
45. Paulescu, Lucian, *Panait Cerna. Poetul și filozoful*, în revista *Profiluri brăilene*, nr. 7246/ 7 aprilie 1968
46. Petrovici, Ion, *Adevăr și originalitate*, în revistă literară și științifică *Viața Românească* (editor: Institutul de Arte Grafice și Editură Viața Românească)/ ianuarie 1926
47. Petrovici, Ion, *Amintiri despre Cerna*, în revista *Adevărul literar și artistic* din 25 martie 1923, seria III, anul IV, nr. 122
48. Pogorilovschi, Ion, *Doctoratul lui Cerna – Die Gedankelyrik*, în volumul *Panait Cerna. Culegere de articole și studii despre viața și opera poetului. 140 de ani de la naștere*, Ediție îngrijită de prof. Mihai Marinache, Iași: StudIS, Tulcea, 2021
49. Pogorilovschi, Ion, *Die Gedankenlyrik – doctoratul lui Panait Cerna* publicat în revista trimestrială de cultură *Steaua Dobrogei*, Anul XIII, nr. 1 – 4, Decembrie 2011, Tulcea
50. Popa, Mircea, *Documentar. O scrisoare inedită despre Panait Cerna*, în revista *Astra clujeană*, anul III, nr. 3, ianuarie – iunie, 2005
51. Popa, V. I., *Societatea Scriitorilor Români*, în revista de cultură *Boabe de grâu*, Anul V, nr. 10/ 1934
52. Popescu, Constantin Gh., *Răboj. Panait Cerna*, în revista *Afirmarea*, Anul III, nr. 4/ aprilie 1938

53. Popovici, A., *Panaït Cerna, poetul idealurilor patriotice*, în revista *Munca*, An 27, nr. 7400/ 27 septembrie 1971
54. Predescu, Lucian, *Opera lui Cerna*, în revista Societății Culturale Dobrogene *Analele Dobrogei*, nr. 13-14, 1932 – 1933
55. Râpeanu, Valeriu, *75 de ani de la nașterea lui Panaït Cerna*, în revista *Gazeta literară*, An 3, nr. 39/ iulie – decembrie 1956
56. S. M., *Revista revistelor*, în revistă literară și științifică *Viața Românească* (editor: Tipografia „Dacia”, Iliescu, Grossu & Comp.), iulie – august/ 1913
57. Sassu, Vasile M., *Note: Însemnări despre poetul Panaït Cerna în Analele Brăilei*, în revistă de cultură regională (editor: Dunărea Institut de Arte Grafice), aprilie – iunie/ 1931)
58. Savel, Vasile, P. *Cerna*, în revista *Calendarul Minervei*, București, Anul XIV, nr. 5/ 1914
59. Semilian, S., *Panaït Cerna un elev de liceu la Brăila*, în revista *Societății Prietenii Istoriei Literare*, An 3, nr. 10/ decembrie 1938
60. Șerbănescu, Theodor, *Viața și opera poetului Panaït Cerna*, în revista *Luceafărul literar și artistic*, An I, nr. 12/ iunie 1930
61. Stan, Dumitru, *O interpretare eseistică a fausticului datorată lui Panaït Cerna*, articol publicat în volumul *Panaït Cerna. 125 de ani de la naștere*, Ediție îngrijită de Olimpiu Vladimirov, Editura Ex Ponto, Constanța, 2006
62. Stan, Dumitru *O excepție rară – eseu despre o experiență spirituală a poetului Cerna în receptarea poeziei eminesciene*, în revista *Steaua Dobrogei*, anul IV , nr. 2 – 4 (14 – 16)/ decembrie 2002
63. Stan, Dumitru, *Câteva mediații blagiene asupra poeziei lui Panaït Cerna*, articol publicat în *Panaït Cerna. 125 de ani de la naștere*, Editura Ex Ponto, Constanța 2006
64. Stelian, Constantin, P. *Cerna*, în revista *Universul Literar*, Anul LII, nr. 28/ 1943
65. Stelian, Constantin, *Personalitatea lui P. Cerna*, în revista *Lanuri*, Anul IV, nr. 1/ 1937
66. Stelian, Constantin, P. *Cerna*, *Revista Fundațiilor Regale*, An 5, nr. 12/ 1938
67. Surdean, Eugen, *Panaït Cerna sau poetul fericirii umane*, în revista *Pescărușii – Revista Liceului Economic Brăila*, nr. 3/ 1971
68. Tudose, Valeriu, *Panaït Cerna – portul realei purități*, în volumul *Panaït Cerna. Culegere de articole și studii despre viața și opera poetului. 140 de ani de la naștere*, Ediție îngrijită de prof. Mihai Marinache, Iași: StudIS, Tulcea, 2021
69. Tudose, Valeriu, *Wer ist Panaït Cerna*, articol publicat în volumul *Panaït Cerna. 125 de ani de la naștere*, Editura Ex Ponto, Constanța 2006
70. Ulici, Laurențiu, *Panaït Cerna, teoreticianul*, articol publicat în volumul *Panaït Cerna. 120 de ani de la naștere*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2001
71. Valjean, I. V., *Elevul Panaït Cerna. Amintiri*, în revistă de cultură regională *Analele Brăilei* An 5, nr. 01/ ianuarie – martie 1933
72. Vărgolici, Teodor, *Panaït Cerna (publicat cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la nașterea sa) la secțiunea „Viața Culturală”*, în revista *Înainte*, nr. 3679/ 1956
73. Vifor, C., *Poetul Cerna*, în revista *Ramuri*, 1910
74. Vladimirov, Iulia, *Prometeu, titanul temerar, simbol al idealului moral – filosofic în opera lui Panaït Cerna*, în volumul aniversar, *Panaït Cerna. 120 de ani de la naștere*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2001
75. Zalis, Henri, *Panaït Cerna*, în revista *Contemporanul* nr. 35/ 27 august 1982

F. Studii și articole despre autor *online*

1. ***, art. *Cronică. Poetul Panait Cerna* din Revista *Junimea literară*, An 10, nr. 4 – 5, 1913, <http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/32797>.
2. ***, art. *Panait Cerna*, <http://crispedia.ro/panait-cerna/>.
3. ***, art. *Panait Cerna-poetul sentimentelor nobile*, <https://rilury.wordpress.com/2011/05/26/panait-cerna-%E2%80%93-poetul-sentimentelor-nobile/>.
4. A. F., art. *Panait Cerna*, în Revista *Facla*, Anul 4, nr. 13/ 30 martie 1913, http://dspace.bcu-iasi.ro/static/web/viewer.html?file=http://dspace.bcu-iasi.ro/bitstream/handle/123456789/8070/BCUIASI_PER_X-185_1913%2c%20An.4_Nr.1-24.pdf?sequence=5&isAllowed=y.
5. Anghelescu, C. C., art. *Panait Cerna și Maria Petrovici*, în revista *Cronica*, Anul 11, nr. 46/ 12.11.1976, https://adt.arcanum.com/ro/view/Cronica_1976/?pg=474&layout=s.
6. Bagdasar, Radu, art. *Lirica de idei și drama creației la Panait Cerna*, în revista *Steaua*, Anul 32, nr. 10/ 1 octombrie 1981, https://adt.arcanum.com/ro/view/Steaua_1981/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=623&layout=s.
7. Băleanu, Ion, art. *Un sfert de veac de la moartea lui Panait Cerna*, în revista *Buna Vestire*, Anul 2, nr. 328/ 11 aprilie 1938, https://adt.arcanum.com/ro/view/BunaVestire_1938_04/?query=Buna+Vestire&pg=0&layout=s.
8. Bernea, Ernest, art. *Idei, oameni & fapte*, în revista *Gândirea*, An XI, nr. 11/ 1 noiembrie 1931, <http://dspace.bcucluj.ro/handle/123456789/7001>
9. Bogdan-Duică, Ghe., art. *Scrisori din București. IX. Un poet nou*, în revista *Luceafărul*, nr. 6 /1907, https://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/periodice/luceafarul/1907/BCUCLUJ_FP_280091_1907_006_006.pdf.
10. Brumar, Ion, art. *Panait Cerna*, în revista *Patria*, Anul 9, nr. 79/ 16 aprilie 1927, https://adt.arcanum.com/ro/view/Patria_1927_04/?query=romantismul+%C8%99i+cerna&pg=48&layout=s.
11. Călinescu, G., art. *Poetica lui Panait Cerna*, în vol. *Principii de estetică*, ediție îngrijită de Al. Piru, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1974, https://textbase.scriptorium.ro/calinescu/principii_de_estetica/poetica_lui_panait_cerna.
12. Călinescu, G., art. *St. O. Iosif și P. Cerna*, la rubrica „Cronica literară”, în revista *Adevărul literar și artistic*, 12, nr. 639, 5 mar. 1933, https://adt.arcanum.com/ro/view/AdevarulSiArtistic_1933_03/?query=Adev%C4%83rul+literar+%C8%99i+artistic&pg=8&layout=s.
13. Cioculescu, Șerban, art. *Panait Cerna*, în revista *Vremea*, Anul 4, nr. 209/ 18 octombrie 1931, https://adt.arcanum.com/ro/view/Vremea_1931-2/?query=Lirica+erotic%C4%83+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=114&layout=s.
14. Cioculescu, Șerban, art. *Literatura noastră într-o prezentare străină*, în Revista *Fundațiilor Regale*, An 5, nr. 9, 1938, <http://dspace.bcu-iasi.ro/static/web/viewer.html?file=http://dspace.bcu-iasi.ro/bitstream/handle/123456789/48377/Cioculescu%2c%20Serban%2c%20Literatura%20noastra%20intr-o%20prezentare%20straina%2c%20RFR%2c%20An.5%2c%20Nr.9%2c%201938%2c%20p.642-659.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
15. Constantinescu, Pompiliu, art. *Cronică literară*, în revista *Vremea*, Anul 14, nr. 604/ 8 iunie 1941, https://adt.arcanum.com/ro/view/Vremea_1941-1/?query=romantismul+%C8%99i+cerna&pg=239&layout=s.

16. Constantinescu, Viorica I., art. *Panait Cerna și receptarea poeziei*, în revista *România literară*, Anul 14, nr. 39/ 24 septembrie 1981, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1981_07-09/?query=Lirica+de+idei+Panait+Cerna&pg=291&layout=s.
17. Costin, George, art. *Panait Cerna*, în revista *Timpul*, nr. 2293/ 28 septembrie 1943/ https://adt.arcanum.com/ro/view/TimpulBukarest_1943_09/?query=Simbolismul+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=229&layout=s.
18. Dima, Al., art. *Panait Cerna. Caracterizare critică*, în revista de literatură, critică și artă *Provincia Literară*, An II, nr. 3/ martie 1934, https://dspace.bcuculuj.ro/bitstream/123456789/54892/1/BCUCLUJ_FP_279693_1934_002_003.pdf.
19. Duică – Bogdan, G., art. *P. Cerna*, în revista *Luceafărul*, IX, 1910 p. 231 , http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/luceafarul/1910/luceafarul_1910_9.pdf
20. Dumitrache, Maria, art. *Panait Cerna, poet român*, <http://jurnaluldedraja.ro/panait-cerna-poet-roman/>.
21. Dumitrașcu, Gh., *Corespondență Panait Cerna, primită*, S1(1)/CCLXIV, în *Peuce*, IV, *Studii și comunicări de istorie și arheologie, serie veche*, <https://biblioteca-digitala.ro/?articol=109345-opt-scrisori-catre-panait-cerna--peuce-institutul-de-cercetari-eco-muzeale-gavrila-simion--iv-1973-1975>.
22. Evseev, I., art. *Universul poeziei lui Panait Cerna. 100 de ani de la naștere*, în revista *Orizont*, Anul 32, nr. 35/ 4 septembrie 1981, https://adt.arcanum.com/ro/view/Orizont_1981/?pg=281&layout=s.
23. F (posibil Const. Fântăneru), art. *Două comemorări. George Coșbuc. Panait Cerna*, în revista *Universul*, aprilie Anul 55, nr. 100/ 11 aprilie 1938, https://adt.arcanum.com/ro/view/Universul_1938_04A/?query=Poezia+iubirii+%C8%99i+Panait+CErna&pg=147&layout=s
24. F., art. *Două comemorări. George Coșbuc. Panait Cerna*, în revista *Universul*, Anul 55, nr. 100/ 11 aprilie 1938, https://adt.arcanum.com/ro/view/Universul_1938_04A/?query=%C3%8Enseninare+Panait+Cerna&pg=147&layout=s.
25. F. O. , art. *Trei sferturi de veacuri de la nașterea poetului Panait Cerna*, în revista *Flacăra Iașului*, Anul 12, nr. 3141/ 30 septembrie 1956. https://adt.arcanum.com/ro/view/FlacaraIasului_1956_09/?query=Poezia+iubirii+%C8%99i+Panait+CErna&pg=101&layout=s.
26. F.N., art. *Mama lui Cerna*, în revista *Cosânzeana*, Anul III, nr. 19/ 11 mai 1913, <http://dspace.bcuculuj.ro/handle/123456789/1406>.
27. Fântăneru, Constantin, art. *Comemorarea lui Panait Cerna*, în revista *Universul Literar*, An 56, nr. 9/ 16 aprilie 1938, https://adt.arcanum.com/ro/view/UniversulLiterar_1938-1/?query=Poezia+iubirii+%C8%99i+Panait+CErna&pg=57&layout=s.
28. Fota, Ion, art. *Cronică literară. P. Cerna*, în revista *Viitorul*, Anul 16, nr. 4361/ 27 septembrie 1922, https://adt.arcanum.com/ro/view/Viitorul_1922_09/?query=romantismul+%C8%99i+cerna&pg=88&layout=s.
29. G. P., art. *Panait Cerna 85 de ani de la naștere*, în revista *Scînteia*, Anul 35, nr. 7112/ 25 septembrie 1966, https://adt.arcanum.com/ro/view/Scinteia_1966_09/?query=%C3%8Enseninare+Panait+Cerna&pg=139&layout=s.

30. Georgescu Vîrște, I., art. *Câteva lucruri din viața de student a lui Panait Cerna*, în revista *Convorbiri literare*, An 76, nr. 5 – 6/ 1943, https://adt.arcanum.com/en/view/ConvorbiriLiterare_1943_76/?pg=422&layout=s.
31. Goci, Aureliu, art. *Panait Cerna*, în revista *Contemporanul*, nr. 3/ 13 ianuarie 1989, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1989_01-06/?query=S%C4%83m%C4%83n%C4%83torism+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=44&layout=s.
32. Ibrăileanu, G., art. *Note pe marginea cărților. Cetind ediția II a poeziilor lui Panait Cerna*, în revista *Viața românească*, ianuarie – martie 1915, <http://dspace.bcu-iasi.ro/static/web/viewer.html?file=http://dspace.bcu-iasi.ro/bitstream/handle/123456789/22533/Ibraileanu%2c%20G.%2c%20Note%20pe%20marginea%20cartilor%2c%20Viata%20Romineasca%2c%20An.10%2c%20Nr.1-3%2c%201915%2c%20p.116-121.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
33. Ieșan, A., art. *P. Cerna, Die Gedankenlyrik (recenzie)*, în revista *Junimea literară*, XIII, 1924, nr. 3 – 4, <http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/32023/recent-submissions?offset=20>.
34. Ionescu, Traian, art. *Panait Cerna*, în revista *Universul Literar*, Anul XLVI, nr. 22/ 25 mai 1930, https://adt.arcanum.com/ro/view/UniversulLiterar_1930/?pg=336&layout=s,
35. Iordan, Raluca, art. *Panait Cerna – poetul sentimentelor nobile*, <https://rilury.wordpress.com/2011/05/26/panait-terna-%E2%80%93-poetul-sentimentelor-nobile/>.
36. Jean, V. Al. (Ion Al. Vasilescu), art. *Amintiri despre Cerna (I)*, în revista *Sburătorul literar*, An I, nr. 3/ 1 octombrie 1921, https://culturalia.ro/search/11c87dc7-2115-7c4b-a88f-d78fa8027500/Sburatorul_literar_an01_1921_10_01_nr03_065-069.pdf.
37. Macovei, Antoaneta, art. *Panait Cerna, un romantic ai veacului XX*, în revista *Flacăra Iașului*, Anul 37, nr. 10882/ 26 septembrie, https://adt.arcanum.com/ro/view/FlacaraIasului_1981_09/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=109&layout=s.
38. Marian, D., art. *L-am cunoscut pe Panait Cerna*, în revista *România literară*, Anul 4, nr. 42/ 14 octombrie 1971, https://adt.arcanum.com/en/view/RomaniaLiterara_1971_10-12/?pg=43&layout=s.
39. Marian, Eugen. B., art. *Un poet răpus de vitregia stăpânirii burgheze*, în revista *Albina*, Anul 52, nr. 99/ 27 noiembrie 1949, https://adt.arcanum.com/ro/view/Albina_1949-2/?query=%C3%8Einseninare+Panait+Cerna&pg=260&layout=s.
40. Nicolae, Emil, art. *Critic al poeziei*, în revista *Alma Mater*, 1971, An. 3, nr. 5, <http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/19456>.
41. Octavian Soviany, art. *Erotica trubadurească a lui Panait Cerna*, <https://octaviansoviany.wordpress.com/2017/10/01/erotica-trubaduresca-a-lui-panait-terna/>
42. Papadopol, Paul I., art. *Cronica*, în revista *Cuget Clar (Noul „Sămănător”)*, 3, 1938 – 9, http://digitool.bibmet.ro:1801/view/action/singleViewer.do?dvs=1698926113207~990&locale=ro_RO&VIEWER_URL=/view/action/singleViewer.do?&DELIVERY_RULE_ID=10&search_terms=%E2%80%9Ecronica%E2%80%9D%20%C3%AEn%20cuget%20clar%20noul%20E2%80%9Es%C4%83m%C4%83n%C4%83tor%E2%80%9D%203%201938%209&adjacency=N&application=DIGITool-3&frameId=1&usePid1=true&usePid2=true.
43. Pentapolin, art. *Două pelerinagii literare*, în revista *Cuvântul*, Anul 7, nr. 2362/ 16 noiembrie 1931, https://adt.arcanum.com/ro/view/Cuvantul_1931_11/?query=romantismul+%C8%99i+cerna&pg=116&layout=s.

44. Petra – Petrescu, Horia, art. *Panait Cerna-Amintiri personale și biografie*, în revista literară ilustrată săptămânală *Cosânzeana*, An III, nr. 23/ 8 iunie 1913, Orăștie, <http://dspace.bcucluj.ro/handle/123456789/1414>.
45. Petrea Pandrea, art. *Reflexia lui Panait Cerna*, în revista *Adevărul Literar și Artistic*, An 12, Nr. 565/4. 10. 1931, http://digitool.bibnat.ro/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=2083578.xml&dvs=1706639814011~611&locale=ro_RO&search_terms=&adjacency=&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true.
46. Petrovici, I., art. *Aminiri despre Cerna*, în revista *Adevărul literar și artistic*, Anul IV, seria III, nr. 122/ 25 martie 1923, https://adt.arcanum.com/en/view/AdevarulSiArtistic_1923_03/?pg=24&layout=s.
47. Pohonțu, Eugen, art. *P. Cerna. Viața și opera sa (continuarea urmează)*, în revista *Junimea Literară*, An.13, Nr. 3 – 4, 1924, <http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/32042>.
48. Preajbă, Scarlat, art. *Panait Cerna: viața și opera sa*, în revista *Țara noastră*, Anul 12, nr. 640/ 16 iulie 1934, https://adt.arcanum.com/en/view/TaraNoastra_1934_07/?pg=41&layout=s.
49. Predescu, Lucian, art. *Panait Cerna – Un cântăreț al dorului de viață și al fericirii omenеști*, în revista *Albina*, Anul 38, nr. 14/ 5 aprilie 1935, https://adt.arcanum.com/en/view/Albina_1935-1/?query=dor+panait+cerna&pg=206&layout=s.
50. Prevost, Marcel, art. *Cronică*, în revista *Junimea Literară*, An 10, nr. 4 – 5, 1913, [http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/32793#:~:text=Prevost%2C%20Marcel%2C%20Noaptea%20de%20Paste%2C%20Junimea%20Literara%2C%20An.10%2C%20Nr.4%2D5%2C%201913%2C%20p.76%2D79.pdf%20\(3.540Mb\)](http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/32793#:~:text=Prevost%2C%20Marcel%2C%20Noaptea%20de%20Paste%2C%20Junimea%20Literara%2C%20An.10%2C%20Nr.4%2D5%2C%201913%2C%20p.76%2D79.pdf%20(3.540Mb)).
51. Racoță, Tului, art. *P. Cerna*, în revista lunară de cultură *Blajul*, Anul II, nr. 8 – 9/ august –septembrie 1935, https://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/periodice/blajul/1935/BCUCLUJ_FP_279041_1935_002_008_009.pdf.
52. Radian, Sanda, art. *Scriitori fără curente literare, curente fără scriitori*, în ziarul *Lupta de clasă*, Anul 36, nr. 10/ 1 octombrie 1956, https://adt.arcanum.com/ro/view/EraSocialista_1956-2/?query=Simbolismul+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=524&layout=s.
53. Râpeanu, Valeriu, art. *Panait Cerna și curentele timpului său. 50 de ani de la moarte poetului*, în revista *Luceafărul*, Anul 6, nr. 8 / 13.04.1963, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_01/?query=TEXT%3D%28Panait+Cerna%29&pg=94&layout=s.
54. S. I. N., art. *Panait Cerna – Lirica de idei. Traducere și cuvânt înainte de Marin Găiseanu*, în revista *Argeș*, 1975 Anul 10, nr. 1/ 1 martie 1975, https://adt.arcanum.com/ro/view/Arges_1975/?query=Lirica+de+idei+Panait+Cerna&pg=10&layout=s.
55. Sadoveanu, M., art. *Miscellanea*, în revista *Viața românească*, Anul V, nr. 4, aprilie 1910 pe http://digitool.bibmet.ro:1801/view/action/singleViewer.do?dvs=1688721355977~243&locale=ro_RO&VIEWER_URL=/view/action/singleViewer.do?&DELIVERY_RULE_ID=10&search_terms=via%C8%9Ba%20rom%C3%A2nesc%C4%83&adjacency=N&application=DIGITOO-3&frameId=1&usePid1=true&usePid2=true.
56. Sava, Iosif, art. *Panait Cerna, poet, filosof, distins matematic și mare meloman*, în revista *Contemporanul*, nr. 26/ 26 iunie 1992, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1992_01-06/?query=Lirica+de+idei+Panait+Cerna&pg=201&layout=s.

57. Săndulescu, Al., art. *Panait Cerna*, în revista *Contemporanul*, Anul 17, nr. 17/ 26 aprilie 1963, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1963_01-06/?query=romantismul+%C8%99i+cerna&pg=130&layout=s.
58. Scărlătescu, Doru, art. *Panait Cerna – 60 de ani de la moarte*, în revista *Viața Nouă*, Anul 29, nr. 8793/ 25 martie 1973, https://adt.arcanum.com/ro/view/ViataNoua_1973_01-03/?query=Lirica+erotic%C4%83+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=301&layout=s.
59. Semilian, S., art. *Pe urmele lui Ștefan Petică, Păun Pincio, Panait Cerna și Conrad Bercovici. Bulevardul cu salcâmi al Brăilei*, ziarul *Adevărul*, Anul 50, nr. 16139, 5 septembrie 1936, https://adt.arcanum.com/ro/view/Adeverul_1936_09/?pg=28&layout=s.
60. Soviany, Octavian, art. *Erotica trubadurească a lui Panait Cerna*, <https://octaviansoviany.wordpress.com/2017/10/01/erotica-trubaduresca-a-lui-panait-cerna/>
61. Stelian, C., art. *Panait Cerna* în Revista *Năzuința*, Anul 3, nr. 2/ 1 mai 1924, https://adt.arcanum.com/ro/view/Nazuinta_1924-1925/?query=Panait+Cerna&pg=122&layout=s.
62. Stelian, Constantin, art. *Isus văzut de Cerna*, în revista *Convorbiri Literare*, Anul 61, nr. 1 – 4/ 1 ianuarie 1928, https://adt.arcanum.com/ro/view/ConvorbiriLiterare_1928_61/?query=Isus+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=62&layout=s.
63. Stelian, Constantin, art. *P. Cerna. Note pe marginea celor douăzeci și cinci de ani de la moarte*, în Revista *Fundațiilor Regale*, An 5, nr. 12, 1938, https://adt.arcanum.com/ro/view/RevistaFundatiilorRegale_1938_4/?pg=488&layout=s.
64. Stelian, Constantin, art. *P. Cerna. Note pe marginea celor douăzeci de ani de la moartea poetului*, în Revista *Fundațiilor Regale*, An 5, nr. 12, 1938, <http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/48666>.
65. Stelian, Constantin, art. *Panait Cerna și poezia filosofică*, în revista de cultură *Pagini literare*, An IV, nr. 5/ 1937, https://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/53098/1/BCUCLUJ_FP_451491_1937_004_005.pdf.
66. Stelian, Constantin, art. *Personalitatea lui P. Cerna*, în revista *Lanuri*, Anul IV, nr. 1/ 1937, https://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/periodice/lanuri/1937/BCUCLUJ_FP_451366_1937_004_001.pdf.
67. Stoika, Constantin, art. *Amintiri despre Cerna*, în revista *Cultura poporului*, nr. 160 / 9 mai 1926, https://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/20030/1/BCUCLUJ_FP_P1547_1926_006_0160.pdf la 12.07.2023
68. Șerban, Sergiu, art. *Panait Cerna (Cu prilejul a 85 de ani de la nașterea poetului)*, în revista *Steagul Roșu*, Anul 21, nr. 4242/ 5 septembrie 1966, https://adt.arcanum.com/ro/view/SteagulRosuBacau_1966_09/?query=Lirica+erotic%C4%83+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=86&layout=s.
69. Ursache, Magda, art. *Panait Cerna. Simbolica relevantă*, <http://www.alil.ro/wp-content/uploads/2012/08/MAGDA-URSACHE-Panait-Cerna.-Simbolica-relevant%C4%83.pdf>
70. Vasilescu, Emil, art. *Panait Cerna, poetul solidarității umane*, în revista *Scînteia*, Anul 40, nr. 8919/ 26 septembrie 1971, https://adt.arcanum.com/ro/view/Scinteia_1971_09/?query=Poezia+de+concep%C8%99ie+Panait+Cerna&pg=163&layout=s
71. Zalis, Henri, art. *Panait Cerna*, în revista *Contemporanul* nr. 35/ 27. 08. 1982, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1982_07-12/?query=Contemporanul&pg=127&layout=s

72. Zarifopol, Paul, art. *Neînțelegeri inocente între public și artiști*, în revista *Adevărul literar și artistic* nr. 194/ mai 1924, <https://culturalia.ro/search/d48e6558-ba7f-4014-86cd-eec04855216f/view> consultat în august 2023.

G) Documente autentice de la Secția Patrimoniu, Colecția Panait Cerna da la Muzeul Literaturii române

a) Manuscrise:

1. Cerna, Panait, *Proiectul Făt – Frumos* 7256/ 32. II. 17
2. Cerna, Panait, *Articol despre Nicolae Iorga* 6441/ 32. II. 7
3. Cerna, Panait, *Caiet* 7594/ 32. I. 4
4. Cerna, Panait, *Caiet de versuri* 7258/ 32. I. 19
5. Cerna, Panait, *Fragment din piesa Radu – Vodă* 6444/ 32. IV. 3
6. Cerna, Panait, *Note de cursuri și alte însemnări cu caracter personal* 7605/ 32. I. 41
7. Cerna, Panait, *Note personale* 7591/ 32. I. 1
8. Cerna, Panait, *Panait Stanciov Cerna* 7583/ 32. II. 12
9. Cerna, Panait, *Poem istoric/ primul stadiu de creație* 6438/ 32. II. 46
10. Cerna, Panait, *Poezie inedită/ 2 variante* 7263/ 32. V. 6
11. Cerna, Panait, *Program de repetare a materiei. Versuri* 7595/ 32. I. 38
12. Cerna, Panait, *Proză și versuri* 7259/ 32. II. 51
13. Cerna, Panait, *Ultimele poezii și proiecte* 7261/ 32. II. 48
14. Cerna, Panait, *Variante Cântec* 7262/ 32. V. 5
15. Cerna, Panait, *Versuri* 6440/ 32. III. 7
16. Fragment din piesa *Meșterul Manole* 6443/ 32. III. 1

b) Acte autentice:

1. Carnet student 6454/ 32. III. 26
2. Diplomă de doctor în filosofie 7575/ 32. 0. 143
3. Diplomă student Panait Cerna – Universitatea Leipzig 7318/ 32.VI.12
4. Pașaport 7312/ 32.I.10

H) Alte surse de documentare:

a) în document

1. Georgescu – Viște, I. *Avântenii și posteritatea lui Panait Cerna* (comemorarea din 1981 – 100 de ani de la naștere) din arhiva personală a Profesorului Mihai Milian.
2. Interviu realizat de Ion I. Cheșcă la 14 iulie 1981 cu fratele poetului, Constantin Naum din colecția personală a Profesorului Mihai Milian

b) Fonograme:

1. Cerna, Panait, *April – Săndulescu, Val – interpret*, Înregistrare pe bandă magnetică din Fonoteca Radio România (6/ XW 2227); emisiunea *Moment poetic*; 05 aprilie 1963, Programul II, ora 22 : 30; redactor: Josette Maidanek

2. Cerna, Panait, *Celei așteptate* – Săndulescu, Val – interpret, Înregistrare pe bandă magnetică din Fonoteca Radio România (6/ XW 2227); emisiunea *Moment poetic*; 05 aprilie 1963, Programul II, ora 22 : 30; redactor: Josette Maidanek
3. Cerna, Panait, *Dreptate* – Săndulescu, Val – interpret (Panait Cerna nu a scris nici o pozie cu acest titlu. Fragmentul recitat în cadrul momentului poetic este de fapt partea III a poemului „Zile de durere”), înregistrare pe bandă magnetică din Fonoteca Radio România (6/ XW 2227); emisiunea *Moment poetic*; 05 aprilie 1963, Programul II, ora 22 : 30; redactor: Josette Maidanek
4. Cerna, Panait, *Florea Oltului* (fragment), Moruzan, Constantin – interpret, Înregistrare pe bandă magnetică din Arhiva Radio România (6/ XW 6122); emisiunea „Moment poetic“, 1 noiembrie 1966, Programul II, ora 22:30; redactor: Filofteia Matei
5. Cerna, Panait, *Noapte de vară*, Cerna, Panait – interpret neprecizat, Înregistrare pe bandă magnetică din Arhiva Radio România (6/ XW 7403); emisiunea *Moment poetic*, 17. 06. 1967, Programul I, ora 22 : 45; redactor: Victoria Dimitriu
6. Cerna, Panait, *Romanță*, Cozorici, Gheorghe – interpret, Înregistrare pe bandă magnetică din Arhiva Radio România (6/ XW 6264); emisiunea *Moment poetic*, 28 noiembrie 1966, Programul I, ora 08 : 25; redactor: Filofteia Matei
7. Cerna, Panait, *Romanță*, interpret Dimitriu, Victoria, Înregistrare pe bandă magnetică din Arhiva Radio România (6/ XW 7403); emisiunea *Moment poetic*, 17.06.1967, Programul I, ora 22 : 45; redactor: Victoria Dimitriu
8. Cerna, Panait, *Vârful cu dor* – interpret neprecizat, Înregistrare pe bandă magnetică din Arhiva Radio România (6/ XW 7403); emisiunea *Moment poetic*, 17.06.1967, Programul I, ora 22 : 45; redactor: Victoria Dimitriu
9. Cerna, Panait, *Mama* (fragment) – Săndulescu, Val – interpret, Înregistrare pe bandă magnetică din Fonoteca Radio România (6/ XW 2227); emisiunea *Moment poetic*; 05 aprilie 1963, Programul II, ora 22 : 30; redactor: Josette Maidanek
10. Cerna, Panait, *Vârful cu dor* – Rebengiuc, Victor – interpret, Înregistrare pe bandă magnetică din Arhiva Radio România (6/ XW 6195); emisiunea *Moment poetic*, 15 noiembrie 1966, Programul II, ora 22 : 30; redactor: Filofteia Matei.

I) Bibliografie complementară:

a) în volum

1. Adorno, T.W., *The Essay as Form*, New German Critique, No. 32. (Spring – Summer, 1984)
2. Călinescu, G., *Eminescu, poet național în Studii și comunicări. Culegere*, cuvânt înainte și note de Al. Piru, Biblioteca Școlarăului, București, Editura Tineretului, 1966
3. Căndea, Vasile, *Mărturii românești peste hotare: creații românești și izvoare despre români în colecții din străinătate. Volumul I: Albania – Etiopia*, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2010
4. Claire de Obaldia, *The Essayistic Spirit: Literature, Modern Criticism and the Essay*, Clarendon Press, Oxford, 1996
5. Coman, Mihai, *Mitologie populară* (II), Editura Minerva, București, 1988
6. Dobra, Sofia, *Ghid de limba și literatura română*, Editura Plus, București, 2005
7. Gagea, Adriana, Șerbănescu, Ileana, Damian, Bogdan *Johann Wolfgang Goethe în cultura română: Bibliografie*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 1999
8. Iorga, N., *Istoria literaturii românești contemporane (II), În căutarea fondului*, Editura Minerva, 1985

9. Ivanciu, Nina, *Epistemă și receptare*, Editura Univers, București, 1988
10. Lotman, I. M., *Lecții de poetică structurală*, București, Editura Univers, 1970
11. Manolescu, Nicolae, *Despre poezie*, din Colecția Frontiera, Editura Aula, Brașov, 2002
12. Mihăilă, Ecaterina, *Receptarea poetică*, București, Piața Scânteii, 1, Editura Eminescu, 1980
13. Mukarovský, Jan, *Despre limbajul poetic*, în *Poetica și stilistica. Orientări moderne*, Editura Univers, București, 1972
14. Noica, Constantin, *Jurnal de idei*, Editura Humanitas, București, 2007;
15. Părintele Profesor Breck, J., *Sfânta Scriptură în Tradiția Bisericii*, Editura Patmos, Cluj – Napoca, 2003
16. Petrescu, Camil, *Despre eseu sau tutti frutti*, în *Opinii și atitudini*, Editura pentru Literatură, București, 1962
17. Popovici, Dumitru, *Romantismul românesc*, Editura Albatros, Ediția I, Colecția Lyceum, București, 1972
18. Rațiu, Bogdan (coord), Iliescu, G., Lung, D., Marian, R., Matei, C., Judith, N., Pocan, D., Stănescu, A., Judit, S. Șoptorean, *Dialog cu textul liric. Practici particulare de lectură*, Editura Eikon, București, 2016
19. Rusu, Liviu, *Estetica poeziei lirice*, Ediția a III – a, Editura pentru literatură, București 1969
20. Rusu, Liviu, *Scrieri despre Titu Maiorescu*, Editura Cartea Românească, București, 1979
21. Vianu, Tudor, *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*, în *Arta prozatorilor români*, București, Editura Albatros, 1977
22. Vianu, Tudor, *Opere. Studii de estetică*, Ediție și note de Gelu Ionescu și George Gană, postfață de George Gană, Editura Minerva, București, 1978
23. Wellek, René&Warren, Austin *Teoria literaturii*, Editura pentru literatura universală, București, 1967
24. Dragomirescu, Mihail, *De la Misticism la Raționalism*, Editura Tip. Romane Unite, 1924
25. Diaconu, Mircea A., *Poezia de la Gândirea*, ediția a II – a revăzută, Editura Ideea Europeană, București, 2008
26. Rusu, Liviu, *Estetica poeziei lirice*, Ediția a III – a, Editura pentru literatură, București 1969
27. Dobra, Sofia, *Ghid de limba și literatura română*, Editura Plus, București, 2005

a) în periodice

1. Birăscu, Traian Liviu, *Fațetele eseului*, în revista *Cronica*, Anul 8, nr. 46, / 16.11. 1973
2. Câmpianu, I., *Tot pământul se luptă*, în revista *Biserica și școala*, Anul LXV, Nr. 7, Arad, 16 Februarie 1941
3. Tatu, Nicolae, *Tentațiile eseului*, în revista *Luceafărul*, Anul 16, nr. 31, 4. 08. 1973
4. Trandafir, Constantin, *Controverse privind condiția eseului*, în revista *Contemporanul*, nr. 9 (2206)/ 24 februarie 1989
5. Vianu, Tudor, art. *Madach și Eminescu, Comunicare citită la Institutul de Literatură al Academiei Maghiare de Științe, Budapesta*, aprilie 1962, în revista *Viața Românească*, Anul 15, nr. 10/1962

b) în resurse digitale

1. Avrămescu, C., art. *Dorul – fericirea durerii*, https://ecreator.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=3467:dorul-fericirea-durerii&catid=14&Itemid=117

2. Băileșteanu, Fănuș, art. *Literatura și filosofia*, în revista *Transilvania*, Anul 84, nr. 12/ 1. 12. 1978, https://adt.arcanum.com/en/view/Transilvania_1978/?pg=733&layout=s
3. Bălu, Ion, art. *Simbolismul*, în revista *România literară*, Anul 12, nr. 40/ 10 aprilie 1979, pp. 12 – 13, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1979_10-12/?query=simbolismul+rom%C3%A2nesc&pg=11&layout=s
4. Banea, art. *1907 – „anul durerii țărănești”*, în revista *Foaia Noastră*, Anul 37, nr. 12/ 20 martie 1987, https://adt.arcanum.com/ro/view/FoaiaRomaneasca_1987/?query=S%C4%83m%C4%83n%C4%83torism+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=93&layout=s.
5. Barbu, Eugen, art. *Fișe Goethe (V)*, în revista *Luceafărul*, Anul 9, nr. 7/ 12. 02. 1966, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1966_01/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=38&layout=s.
6. Bernea, Ernest, *Buletinul Muzeului Limbei Române*, 08, 1934 – 1935, http://digitool.bibmet.ro:1801/view/action/singleViewer.do?dvs=1698941391650~797&locale=ro_RO&VIER_URL=/view/action/singleViewer.do?&DELIVERY_RULE_ID=10&search_terms=buletinul%20muzeului%20limbei%20rom%C3%A2ne%2008%201934%201935&adjacency=N&application=DIGITool-3&frameId=1&usePid1=true&usePid2=true.
7. Budău, Eugen, art. *Comuniunea om – natură*, în revista *Ateneu*, Anul 30, nr. 8/ 1 august 1993/ https://adt.arcanum.com/ro/view/Ateneu_1993/?query=poezia+despre+natur%C4%83&pg=127&layout=s.
8. Bugnariu, Teofil, art. *O contribuție românească pentru Anul lui Goethe. Ion Gherghel: Goethe în literatura română*, în revista *Patria* Anul 14, nr. 47/ 13 martie, https://adt.arcanum.com/ro/view/Patria_1932_03/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=29&layout=s.
9. Butnaru, Tatiana, art. *Semnificația dorului în literatura populară*, în volumul *Limbă, Literatură, Folclor*, Nr. 2/ 2021, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/88-94_23.pdf#:~:text=Prin%20imaginea%20dorului%20se%20are%20in%20vedere%20caracterul,viziunii%20sale%20asupra%20lunii%20C8%99i%20vie%20C8%9Bii%E2%80%99E2%80%99%20%28M.%20Bucur%29.
10. Caragiale, I. L., art. *Câteva păreri*, în volumul *Opere alese. Versuri. Schițe. Nuvele. Articole critice*, vol. 2, ediția îngrijită de Scarlat Struțeanu, Editura Cugetarea, Georgescu Delafras, 1940, http://dspace.bcu-iasi.ro/static/web/viewer.html?file=http://dspace.bcu-iasi.ro/bitstream/handle/123456789/54810/BCUIASI_CARTE_II-6.795_%5bs.a.%5d%2cVol.2.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
11. Cardaș, Gh., art. *Sfintele sărbători ale Paștelor au fost cântate sau povestite cu multă evlavie de scriitorii neamului nostru*, în revista *Albina*, Anul 39, nr. 15/ 10 aprilie 1936, https://adt.arcanum.com/ro/view/Albina_1936-1/?query=Isus+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=213&layout=s.
12. Cesereanu, D., art. *Filosofie și artă*, în revista *Steaua* Anul 23, nr.18/ 16 septembrie 1972, https://adt.arcanum.com/ro/view/Steaua_1972/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=749&layout=s.
13. Cioculescu, Șerban, art. *Literatura noastră într-o prezentare străină*, în *Revista Fundațiilor Regale*, An 5, nr. 9, 1938, <http://dspace.bcu-iasi.ro/static/web/viewer.html?file=http://dspace.bcu-iasi.ro/bitstream/handle/123456789/48377/Cioculescu%2c%20Serban%2c%20Literatura%20noastra%20intr-o%20prezentare%20straina%2c%20RFR%2c%20An.5%2c%20Nr.9%2c%201938%2c%20p.642-659.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
14. Cioculescu, Șerban, art. *Herr Doktor*, în *Revista Fundațiilor Regale*, An II, nr. 5/ 1 mai 1935, <http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/42545>.
15. Cioculescu, Șerban, art. *Octavian Goga*, în *Revista Fundațiilor Regale*, An V, nr. 7/ 1 iulie 1938, https://adt.arcanum.com/en/view/RevistaFundatiilorRegale_1938_3/?pg=0&layout=s

16. Constantinescu, Pompiliu, art. *Cronică literară „Țara de peste veac”(Poezii) Edit. Cartea Românească*, în revista *Vremea*, Anul 5, nr. 228/ 6 martie 1932, https://adt.arcanum.com/ro/view/Vremea_1932-1/?query=S%C4%83m%C4%83n%C4%83torism+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=120&layout=s.
17. Costea, D., art. *Poezia lirică și reflecția filozofică*, în revista *Iașul Literar*, Anul 12, nr. 9/ 1 septembrie 1961, p. 55, https://adt.arcanum.com/ro/view/IasulLiterar_1961/?query=Poezia+de+concep%C8%99Bie&pg=849&layout=s
18. Dima, Al., art. *Glose despre eseu*, în revista *Cronica*, Anul 3, nr. 2/ 13. 01. 1968, https://adt.arcanum.com/en/view/Cronica_1968/?pg=19&layout=s.
19. Dima, Al., art. *Sara pe deal – analize eminesciene*, în revista *Iașul Literar*, Anul 17, nr. 6/ 1 iunie 1966, https://adt.arcanum.com/ro/view/IasulLiterar_1966/?query=Poezia+iubirii+%C8%99i+Panait+CErna&pg=554&layout=s,
20. Dima, Al., art. *Ion Foșăneanu, În sus, versuri, Colecția Brașovul literar 1934*, în revista *Provincia literară*, Anul II nr. 11 – 12/ 1934, https://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/54897/1/BCUCLUJ_FP_279693_1934_002_011_012.pdf.
21. Doinaș, Ștefan. Aug., art. *Faust ca discurs mixt. Goethe și filosofia sa*, în *Revista Familia*, Anul 117, nr. 5/ 1 mai 1981, https://adt.arcanum.com/ro/view/Familia1926_1981/?query=Faust+Panait+Cerna&pg=85&layout=s
22. Dorcescu, Eugen, art. *Poetica non-imanenței*, în revista *Orizont*, 35/1987 republicat în revista *Sămănătorul*, Editura On-line, iulie, 2008, <https://docslib.org/doc/3799520/poetica-non-imanentei>.
23. Foti, Ion, art. *Centenarul romantismului*, în revista *Universul Literar*, Anul 48, nr. 12/ 16 martie 1930, https://adt.arcanum.com/ro/view/UniversulLiterar_1930/?query=romantismul+%C8%99i+cerna&pg=185&layout=s.
24. Hold, I., art. *Poezia românească de azi*, în revista *Dimineața*, Anul 29, nr. 9386/ 12 februarie 1933, https://adt.arcanum.com/ro/view/Dimineata_1933_02/?query=Poezia+de+concep%C8%99Bie&pg=163&layout=s.
25. Ivan, Ana – Maria, art. *Doma la Eminescu*, în revista *Tribuna*, Anul 22, nr. 21/ 25 mai 1978, https://adt.arcanum.com/ro/view/TribunaCultura_1978/?query=Motivul+visului+%C3%AEn+poezie&pg=201&layout=s.
26. Mihăilescu, Florin, art. *Lirismul mascat*, în revista *Ateneu*, Anul 8, nr. 9/ 1 septembrie 1971, https://adt.arcanum.com/ro/view/Ateneu_1971/?query=Panait+Cerna+%C8%99i+simbolismul&pg=200&layout=s.
27. Minculescu, Mihai, art. *1907: literatura răscoalei*, în revista *Săptămâna*, Anul 7, nr. 322/ 4 februarie 1977, https://adt.arcanum.com/ro/view/Saptamina_OSA_1977/?query=S%C4%83m%C4%83n%C4%83torism+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=32&layout=s.
28. Munteanu, Nic., art. *Paștile văzute de poeții noștri*, în revista *Acțiunea*, Anul 3, nr. 141/ 2 mai 1937, https://adt.arcanum.com/ro/view/Actiunea_1937/?query=Isus+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=128&layout=s
29. Noica, Constantin, art. *Introducere la dor*, https://ecreator.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=3467:dorul-fericirea-durerii&catid=14&Itemid=117.

30. Piru, Al., art. *Preludiu unui critic*, în revista *Luceafărul*, Anul 20, nr. 38/ 17 septembrie 1977, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1977_02/?query=Panait+Cerna+%C8%99i+simbolismul&pg=93&layout=s.
31. Popa, V. I., art. *Societatea Scriitorilor Români*, în revista de cultură *Boabe de grâu*, Anul V, nr. 10, 1934, <http://dspace.bcucuj.ro/handle/123456789>.
32. Prof. C. D. F., art. *Trei teze italienești*, în revista *Neamul Românesc*, Anul 31, nr. 29/ 9 februarie 1936, https://adt.arcanum.com/ro/view/NeamulRomanesc_1936_C_02/?query=S%C4%83m%C4%83n%C4%83torism+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=14&layout=s-.
33. Ruja, Alexandru, art. *Valeriu Râpeanu. Noi și cei dinaintea noastră*, în revista *Orizont*, Anul 18, nr. 5/ 1 mai 1967, https://adt.arcanum.com/ro/view/Orizont_1967/?query=romantismul+%C8%99i+cerna&pg=499&layout=s.
34. Sadoveanu, Mihail, art. *Poezia populară*, discurs rostit la 9 iunie 1923 în ședință solemnă sub președinția A. S. R., Principelui Moștenitor, www.digibuc.ro, http://digitool.bibmet.ro:1801/view/action/singleViewer.do?dvs=1638629256409~660&locale=en_US&VIEWER_URL=/view/action/singleViewer.do?&DELIVERY_RULE_ID=10&search_terms=poezia%20populara&adjacency=N&application=DIGITool-3&frameId=1&usePid1=true&usePid2=true.
35. Sân – Giorgiu, I., art. *Spiritul german în literatura română*, *Revista Fundațiilor Regale*, Anul 8, nr. 4, <http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/52637>
36. Sân – Giorgiu, I., art. *Herr Doktor*, *Revista Fundațiilor Regale*, Anul 2, Nr.5, 1935, consultat pe <http://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/42545>
37. Scărlătescu, Doru, art. *G. Bacovia. Bacovia și avangarda*, în ziarul *Cronica*, Anul 26, nr. 1-2/ 1 noiembrie 1991, https://adt.arcanum.com/ro/view/Cronica_1991/?query=Panait+Cerna+%C8%99i+simbolismul&pg=6&layout=s.
38. Tatu, Nicolae, art. *Tentațiile eseului*, în revista *Luceafărul*, Anul 16, nr. 31, 4. 08. 1973, http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/luceafarul/1973/08/luceafarul_1973_8_31.pdf.
39. Vârgolici, Teodor, art. *În amintirea lui Șt. O. Iosif*, în revista *Luceafărul*, Anul 6, nr. 13/ 22 iunie 1963, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_01/?query=S%C4%83m%C4%83n%C4%83torism+%C8%99i+Panait+Cerna&pg=94&layout=s.
40. Vlas, Doina, art. *Motivul visului în proza lui Eminescu și Becquer*, în revista *Tribuna*, Anul 22, nr. 21/ 25 mai 1978, https://adt.arcanum.com/ro/view/TribunaCultura_1978/?query=Motivul+visului+%C3%AEn+poezie&pg=201&layout=s,